

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний університет
Навчально-науковий інститут міжнародних економічних відносин
ім. Б. Д. Гаврилишина
Кафедра міжнародних економічних відносин

РУДНІЦЬКА Тетяна Анатоліївна

**Способи оптимізації ризиків підприємства, що здійснює ЗЕД / Ways of
optimizing the risks of the enterprise that carries out foreign economic activity**

Спеціальність: 073 – Менеджмент
Магістерська програма – Міжнародний менеджмент

Магістерська робота

Виконала студентка групи МІМм-21
Т. А. Рудніцька

Науковий керівник:
к.е.н., доцент, О. Ф. Мигаль

Магістерську роботу допущено
до захисту «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри
_____ О.М. Сохацька

ТЕРНОПІЛЬ – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
1. Теоретичні основи способів оптимізації ризиків підприємства, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність.....	5
1.1 Поняття та сутність зовнішньоекономічних ризиків.....	5
1.2 Основні види ризиків зовнішньоекономічної діяльності та управління ними.....	13
1.3 Особливості оптимізації ризиків підприємства, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність	25
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1.....	36
2. Дослідження способів оптимізації зовнішньоекономічних ризиків ТОВ Завод «Ремпобуттехніка».....	38
2.1 Аналіз господарської діяльності підприємства.....	38
2.2 Виявлення основних видів ризиків зовнішньоекономічної діяльності підприємства.....	55
2.3 Оцінка способів оптимізації зовнішньоекономічних ризиків на підприємстві.....	61
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2.....	66
3. Вдосконалення способів оптимізації зовнішньоекономічних ризиків ТОВ Завод «Ремпобуттехніка».....	68
3.1 Розробка заходів мінімізації зовнішньоекономічних ризиків підприємства.....	68
3.2 Вибір оптимального методу управління зовнішньоекономічними ризиками підприємства.....	75
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 3.....	82
ВИСНОВКИ.....	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	85
ДОДАТКИ.....	94

ВСТУП

Актуальність теми. Дослідження та оптимізація ризиків ЗЕД є актуальною темою для будь-яких підприємств, які розпочинають зовнішньоекономічну діяльність. Процес управління ризиками та їх оцінка має велике значення при ухваленні рішень, оскільки дозволяє оцінити можливі втрати, запланувати заходи щодо зниження зовнішньоекономічних ризиків.

Формування сприятливого середовища функціонування підприємств в сучасних умовах неможливе без вирішення проблеми ризику, де одним із шляхів її подолання є розробка та побудова ефективної системи оптимізації зовнішньоекономічних ризиків.

Дослідженням даної проблеми займалися такі відомі зарубіжні вчені, як Т. Бартон, Р. Брейлі, Ж. Перар, Д. Пікфорд, Т. Райє. Провідними українськими вченими, які зробили вагомий внесок у розвиток ризикології, є: О. М. Десятнюк, Л. І. Донець, С. М. Ілляшенко, В. В. Лук'янова, А. О. Старостіна, Д. А. Штефанич, О. М. Ястремська та ін..

Мета магістерської роботи полягає у визначенні теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо способів оптимізації ризиків підприємства, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність.

Досягнення визначеної мети передбачає виконання таких *завдань*:

- обґрунтувати теоретичні основи зовнішньоекономічних ризиків підприємства та способів їх оптимізації;
- дослідити стан управління та оптимізації зовнішньоекономічних ризиків на ТОВ Завод «Ремпобуттехніка»
- розробити практичні рекомендації щодо шляхів вдосконалення оптимізації ризиків ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» у зовнішньоекономічній діяльності.

Об'єкт магістерської роботи – процеси оптимізації ризиків підприємства, що здійснює ЗЕД.

Предмет магістерської роботи – теоретичні, методичні та прикладні засади способів оптимізації ризиків на ТОВ Завод «Ремпобуттехніка»

Теоретико-методологічну основу магістерської роботи формують діалектичний метод пізнання економічних явищ та системний підхід до їхнього вивчення, аналіз та синтез, основні положення економічної теорії щодо підприємництва, сучасна теорія управління і фундаментальні положення економіки підприємства й мікроекономіки, статистичні й економіко-математичні методи, праці вітчизняних та зарубіжних учених з питань оптимізації ризиків підприємств, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.

Інформаційну базу дослідження становлять аналітичні й статистичні матеріали Державної служби статистики України, звітні дані підприємства, результати соціологічних досліджень, матеріали періодичних видань, інтернет-публікації.

Наукова новизна магістерської роботи полягає у визначенні теоретичних положень та розробленні практичних рекомендацій щодо способів оптимізації ризиків ТОВ Завод «Ремпобуттехніка».

РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи способів оптимізації ризиків підприємства, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність

1. Поняття та сутність зовнішньоекономічних ризиків

Діяльність підприємства здійснюється в середовищі, яке постійно змінюється під впливом різних факторів. Тому досить часто господарські рішення приймаються в умовах невизначеності, без наявності достовірної, точної інформації.

В ринковій діяльності підприємства існує ймовірність настання ситуації, за якої можлива втрата частини прибутку. Йде мова про ризики, які є неминучими. Виникає необхідність передбачення цих ризиків, визначення можливих втрат від них, розробки заходів щодо їх усунення чи зменшення негативних наслідків при їх настанні.

Проблема з'ясування сутності й змісту ризику хвилювала багатьох учених. Сам термін «ризик» походить від латинського слова *rescum* – скеля або небезпека зіткнення з нею. Філологи першими почали опановувати поняття ризику. Пізніше дослідженню ризику приділили увагу вчені-економісти.

В еволюції вчень про ризик як економічну категорію можна виокремити такі етапи.

1. Англійські монетаристи Дж. Мілль і Н. Сеніор уперше згадали про таку категорію як ризик, розглянувши його у контексті дослідження структури прибутку. Вони виокремлювали у структурі прибутку плату за ризик (відшкодування можливих збитків, що пов'язані з підприємницькою діяльністю) поряд із процентом (часткою на вкладений капітал, «заробітною платою капіталіста»).

2. Неокласик А. Маршалл, розвинув теорію ризиків, виділивши у прибутку такі складові, як заробітна плата управління, процент на капітал і плата за ризик. А. Маршалл зазначав, що ризик – це підприємницька послуга, а будь-яка підприємницька послуга має на меті отримання прибутку.

3. Дж.М. Кейнс у своїй праці «Загальна теорія зайнятості, процента і грошей» опрацював три ідеї:

1) визначив сутність економічного ризику, зазначивши, що це частина вартості, пов'язана з можливими витратами, зумовленими непередбаченими змінами ринкових цін;

2) розглянув витрати ризику як різницю між дійсною і очікуваною виручкою;

3) уперше опрацював класифікацію фінансових ризиків, виокремивши три ризики: підприємця, ризик кредитора та ризик, пов'язаний із можливістю зменшення цінності грошової одиниці, тобто з інфляцією. [61]

У сучасній економічній літературі подаються різноманітні визначення ризику.

Таблиця 1.1

Визначення ризику сучасними вченими

№	Автор	Визначення ризику
1	Лапуста М. Г. та Шаршукова Л. Г.	Загроза того, що підприємець може зазнати втрат у вигляді додаткових витрат або отримає доходи нижчі за тих, на які він розраховує.
2	Грабовий П. Г., Полтавцев С. І. Петрова С. Н.	Вірогідність (загрозу) втрати підприємством частини своїх ресурсів, недоотримання доходів чи появи додаткових витрат у результаті здійснення певної виробничої чи фінансової діяльності.
3	Балабанов І. Т.	Можлива небезпека втрат, котра витікає із специфіки тих або інших явищ природи і видів діяльності людського суспільства.
4	Ф. Лі Ченг Дж. І. Фіннерті,	Вірогідність успіху або поразки, де успіх означає прибуток, а поразка – збиток.
5	Фролова Т. О., Дамаскіна М. В.	Ймовірність отримання збитків інвесторами внаслідок непередбачених змін середовища в приймаючих країнах, на фондових ринках, а також коливань валютних курсів.
6	Штефанич Д. А.	Імовірність понесення фірмою у процесі здійснення господарських операцій втрат або одержання додаткового прибутку, зумовлених багатоваріантністю прийняття можливих рішень чи невизначеністю виробничих ситуацій.

Продовження таблиці 1.1

7	Базилевич В. Д.	Потенційну можливість (небезпеку) настання ймовірної події або сукупності подій, що призводять до прямих матеріальних збитків; Ймовірність недоотримання прибутку або доходу; Характеристику вияву збитку, частота появи і/або важливість (розмір) збитку; Застрахований об'єкт, що може підпасти під збиток.
8	Пікус Р. В.	Ризик — це ймовірність настання певної події, результатом якої можуть бути втрати очікуваної економічної (фінансової) користі або прямих збитків.

Джерело: Побудовано автором на основі [8],[9],[36],[60],[67],[68],[87],[91],[100].

Лапушта М. Г. та Шаршукова Л. Г. визначають ризик як небезпека потенційно можливої, вірогідної втрати ресурсів або недоотримання доходів у порівнянні з варіантом, який розрахований на раціональне використання ресурсів у даному виді підприємницької діяльності. Іншими словами вчені трактують ризик як загрозу того, що підприємець може зазнати втрат у вигляді додаткових витрат або отримає доходи нижчі за тих, на які він розраховує [36, 56].

Грабовий П. Г., Полтавцев С. І. та Петрова С. Н. розуміють під ризиком вірогідність (загрозу) втрати підприємством частини своїх ресурсів, недоотримання доходів чи появи додаткових витрат у результаті здійснення певної виробничої чи фінансової діяльності [67, 59].

З точки зору Балабанова І. Т., під ризиком розуміється можлива небезпека втрат, котра витікає із специфіки тих або інших явищ природи і видів діяльності людського суспільства. Як економічна категорія ризик є подією, яка може статися або не статися. У разі здійснення такої події можливі три економічні результати: негативний (програш, збиток), нульовий, позитивний (виграш, вигода, прибуток) [9, 21-22].

Дмитро Андрійович Штефаніч зі свого визначення розділяє ризик на три категорії:

1. Ризик як імовірнісну категорію, ризик може статись або ні. І як зазначає Штефаніч А. Д., ця категорія ризику є принциповою в

підприємницькій діяльності. Тобто, коли підприємство планує свою господарську діяльність, і вони заздалегідь визначені і розплановані, то вони не вважаються на даний момент ризикованими, але якщо в діяльність підприємства втручаються певні непередбачувані обставини, від яких можуть бути відхилення в господарських операціях, тоді настають для підприємства ризикові ситуації, в яких негайно потрібно діяти, аби не зазнати значних втрат.

2. В другій категорії Дмитро Андрійович зазначає, що ризики можуть бути як позитивним явищем, так і негативним. Тобто, ризики не завжди можуть призводити до втрат, а інколи навіть і до отримання додаткового прибутку. Що є позитивним явищем. Надприбуток може статись, наприклад, від коливання курсу валют, коли компанія купила товар за нижчою ціною, і заощадила кошти, або від обімну іноземної валюти.
3. Третьою категорією ризики в розумінні Штефаніча є те, що ризик може статись тільки під час здійснення господарської діяльності. Насправді, на нашу думку, таке твердження є не зовсім вірним, адже ризики зустрічаються під час здійснення різної діяльності. Наприклад, ризики можуть зустрічатись у здійсненні фінансової діяльності та інвестиційної діяльності. [99,1]

Схожої позиції дотримуються Ф. Лі Ченг і Дж. І. Фіннерті, що розглядають ризик як вірогідність успіху або поразки, де успіх означає прибуток, а поразка – збиток [87, 142].

Фролова Т. О., Дамаскіна М. В. пояснювали ризики як ймовірність отримання збитків інвесторами внаслідок непередбачених змін середовища в приймаючих країнах, на фондових ринках, а також коливань валютних курсів.

Якщо мова йде про ризики, то завжди з'являється думка, що це явище негативне. Тому, на наш погляд, найбільш вдало розкрили термін «ризик» Ф. Лі Ченг і Дж. І. Фіннерті та Балабанова І. Т., де в своєму трактуванні фахівці уточнили, що ризик – це подія як негативна, так і позитивна, яка може статись або ні.

В свою чергу, визначення ризику, на нашу думку, звучало би наступним чином:

Ризик – це подія, яка може виникнути в неочікуваній для підприємства момент, як з позитивним, так і з негативним наслідком. На нашу думку, величина ступеню втрат через ризики залежить від організації, тобто яким чином планується і організовується діяльність роботи і на який період компанія створює резервний фонд, аби покрити непередбачувані підприємством ризики і чи створює взагалі. Адже якщо суб'єкт господарської діяльності проаналізує можливі ризики заздалегідь, то і втрати будуть значно меншими, ніж можуть бути.

Якщо підприємство завжди зіштовхується з певними ризиками, то при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, ризики подвоюються, і налічується близько ста п'ятдесяти їх видів. Але перш ніж розглянути види, дамо визначення ризиків зовнішньоекономічної діяльності.

Ризики в зовнішньоекономічній діяльності – можливі сприятливі або несприятливі події, які можуть відбутися, і в результаті яких, для учасника ЗЕД можуть виникнути як майнові чи фінансові збитки, так і може бути надприбуток.

До загальних причин виникнення ризиків ЗЕД належать:

- постійна нестабільність економічних процесів у країнах світового співтовариства;
- недостатня кількість інформації про стан економіки країн світу;
- відсутність чітких цілей діяльності суб'єкта ЗЕД;
- невизначеність майбутнього, тобто вплив науково-технічного прогресу.

Поряд із загальними причинами виникнення ризиків ЗЕД, існують і конкретні джерела, а саме:

- фінансові умови;
- економічні фактори;
- помилки в управлінні ЗЕД;
- організаційні ризики;
- ризики ушкодження матеріальних цінностей;

- стихійні лиха;
- екологічні умови;
- соціальні чинники тощо.

Також, серед причин ризику ЗЕД можуть бути нестабільність державної влади, неефективна економічна політика, етнічні та регіональні проблеми.

Ризик не можна розглядати тільки як несприятливу подію, адже його можна розглядати з позитивної сторони також. Тому його подвійна сутність відкривається у функціях, які він виконує.

Розглянемо таблицю, в якій більш чітко видно, які є функції ризиків:

Таблиця 1.2

Функції ризиків

Функція	Аспект вияву	Різновиди функцій
Регулятивна	Конструктивний	Інноваційна
		Аналітична
		Контрольна
		Створення підприємницького доходу
	Деструктивний	Попереджувальна
Репресивна		
Захисна	Історико-генетичний	Стабілізуюча
		Зберігаюча
	Соціально-правовий	Соціально-економічна
		Правова

Джерело: побудовано на основі [78]

Як ми бачимо з таблиці 1.2, є дві основні функції, а саме: регулятивна та захисна, в яких є чимало різновидів.

Регулятивну функцію називають ще управлінською, вона має суперечливий характер і виявляється у двох формах: конструктивній та деструктивній. Конструктивна полягає у здатності підприємця ризикувати задля успішної діяльності організації, що допомагає переборювати консерватизм та певні психологічні бар'єри, які перешкоджають перспективним новаціям. Щодо деструктивної функції ризиків, то вона полягає у тому, що компанія приймає необґрунтовані рішення, досить часто таке буває через недостатність повної інформації, без належного урахування

закономірностей розвитку економічного середовища, що породжує авантюризм.

Конструктивна форма виявлення ризику має декілька різновидів функцій:

- Інноваційна функція ризику полягає в пошуку нетрадиційних шляхів вирішення економічних проблем. У більшості випадків піднесення економіки і конкурентоспроможність досягаються завдяки інноваційній діяльності;

- Аналітична функція передбачає пошук усіх можливих альтернатив, варіантів вирішення проблем і вибір найменш ризикових і найбільш прибуткових із них;

- Контрольна функція полягає у тому, що ризик розглядається не тільки як природний стан підприємця, а й потрібно мати терпиме і зважене відношення до можливих невдач;

- В останній різновид функцій ризику, а саме у функцію створення підприємницького доходу, входять всі вище сказані функції. Адже головним джерелом доходу є інновації та реалізація підприємцем здатності ризикувати.

Щодо деструктивної форми виявлення ризику, то вона відкривається в двох різновидах. Перший різновид – це попереджувальна функція. Під нею розуміється застереження страхових випадків і зменшення збитків. Страхові компанії самі зацікавлені в тому, аби попередити про настання страхових випадків. Другий різновид – репресивна функція ризику. Вона пояснює необхідність заходів, які будуть обмежувати можливі збитки чи компенсувати втрати від уже реалізованої події, яка є ризиковою.

Захисна функція також має два аспекти: історико-генетичний та соціально-правовий. Історико-генетичний аспект полягає в тому, що підприємці завжди шукають певні засоби, які б захищали їхній бізнес від невдач і серйозних ризикових ситуацій. Найбільше це виявляється у створенні резервних чи страхових фондів, а також у страхуванні організаційних ризиків. Другий, соціально-правовий аспект, трактує про необхідність створення категорій правомірності ризику в трудове і господарське законодавство.

Підсумовуючи усе вище викладене, можна сказати, що ризики це обов'язкова складова підприємницької діяльності. Ведення бізнесу на

міжнародних ринках супроводжується великою кількістю труднощів та обмежень, які в кінцевому вигляді породжують торгівельні ризики. З цього приходимо до такого визначення: ризик – це поняття, яке визначається як настання певних вірогідних подій і наслідків, які ускладнюють і перешкоджають досягненню цілей підприємства.

1.2 Основні види ризиків зовнішньоекономічної діяльності та управління ними

В економічній системі будь-який вид діяльності породжує ризики, які призводять до збиткових наслідків для загальної системи або для її структурних підрозділів.

Існує різноманітність ризиків при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, оскільки поняття ризику охоплює майже всю діяльність економічного суб'єкта.

За твердженням Дж. М. Кейнса, основні види ризиків тісно переплітаються, а Савлук М. І. у своїй роботі визначає, що у зовнішньоекономічній діяльності виокремлюють чотири основні групи ризиків:

- ризик країни;
- банківський;
- валютний;
- ризик контрагента [69,339].

До ризику країни належать як економічні події, так і політичні, стосовно до певної країни, які можуть призвести до втрат під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Ймовірність ризиків залежить від країни, з якою укладається зовнішньоекономічний контракт, і тому заздалегідь потрібно вивчити партнерів, аби збитки не перевищили загальну суму контракту. Підприємці отримують інформацію, використовуючи періодичні публікації консалтингових фірм, які працюють над оцінкою ризиків. Зазвичай компанії найбільше цікавляться політичною ситуацією в країнах, в яких вони бажають працювати, а також ризиками економічної ситуації та можливістю отримання доходів та здійснення переказу власних прибутків.

Ризик банку пов'язаний з втратами, що можуть виникати через його недостатню фінансову надійність, неналежну організацію управління банком. Фінансові ризики завжди присутні, оскільки всі підприємства здійснюють свої фінансові відносини з банками та іншими кредитними установами, а його фінанси реалізуються цінними паперами. Діяльність банків в свою чергу

залежить від коливання курсу цінних паперів, процентних ставок на кредити, позики, від інфляції, від коливань валютних курсів тощо.

Під валютними ризиками розуміють загрозу втрат у результаті зміни курсів валют під час виконання умови контракту. Валютні ризики загрожують всім учасникам зовнішньоекономічної діяльності і вони загрожують обом сторонам контракту. Продавець і покупець рівноцінно можуть як втратити частину свого прибутку, так і над отримати його. Тобто, такі втрати виникають, зокрема, при змінах курсу валюти ціни відносно валюти платежу в період між підписанням зовнішньоторговельного контракту.

На валютний ризик може впливати ряд чинників, а саме:

- Стабільність національної валюти;
- Різниця в ціні купівлі та продажу;
- Комерційний ризик;
- Ризик інфляції;
- Трансферний ризик тощо.

Насправді валютний ризик виникає тоді, коли підприємці обирають неправильну модель прогнозування валютного курсу, при реалізації якої організація зазнає збитків.

Аби мінімізувати ризики підприємства від коливання валютного курсу, потрібно дотримуватись механізму за яким суб'єкт господарювання зможе їх нівелювати. Механізм мінімізації ризиків проходить в декілька етапів:

1. Прогнозування валютного курсу;
2. Аналіз впливу зміни валютного курсу на економічні результати господарюючого суб'єкта. При цьому аналізується вплив на всі сфери діяльності суб'єкта, включаючи його партнерів і клієнтів;
3. На основі отриманих даних суб'єкт господарювання приймає рішення щодо скорочення витрати та нової розробленої політики збуту продукції;
4. При урахуванні результатів останніх двох етапів, підприємець приймає рішення, які будуть стосуватися інструментів страхування збитків від зміни курсу валюти, мається на увазі страхування, валютний арбітраж тощо.

5. І останнім етапом в механізмі мінімізації валютних ризиків є аналіз всіх зроблених вище задач.

Тому, ефективне управління валютними ризиками залежить від правильно прийнятого рішення керівником компанії, при визначенні коригувальних та запобіжних заходів.

Під ризиком контрагента розуміється не виконання зобов'язань договору однією із сторін, що призведе до ризику втрати або ліквідності.

Даний вид ризику поділяється на два види:

- Першим видом ризику контрагента є ризик неплатежу. Він виникає тоді, коли імпортер не хоче виконувати платіж за контрактом або неспроможний це зробити. Від цього експортер має ризик втрати свого прибутку. Аби цього не сталося, потрібно використовувати документарний акредитив або страхувати експортний комерційний кредит.
- Під другим видом ризику контрагента розуміється ризик невиконання контракту. Ризик невиконання контракту полягає в тому, що одна із сторін може не виконати умови договору. Тобто, імпортер може відмінити свій замовлений раніше товар, а експортер в свою чергу через фінансові причини може порушити умови поставки товару, його якості та кількості, термін, а також упакування і транспортування тощо.

За наслідками прийнято поділяти ризики на 3 категорії:

- Допустимий;
- Критичний;
- Катастрофічний.

Допустимий ризик проявляється тоді, коли у випадку його нездійснення підприємству загрожує втрата прибутку. Зазвичай, дана категорія ризику передбачає втрати, які не перевищують обсяг річного прибутку.

Критичний ризик проявляється тоді, коли підприємству загрожує втрата виторгу. Дана категорія ризику передбачає, що збитки свідомо будуть перевищувати очікуваний прибуток, і можуть призвести до втрати всіх засобів, вкладених підприємством.

Катастрофічний ризик проявляється у тому випадку, коли виникає повна неплатоспроможність підприємства. Ще до цієї групи ризиків відносять будь-який інший ризик, пов'язаний з прямою небезпекою для життя людей чи виникненням екологічних катастроф.

Ризики зовнішньоекономічної діяльності, які пов'язані з договірним процесом, поділяються на наступні групи:

Таблиця 1.3

Ризики договірному процесу

Ризики, що є зовнішніми щодо договору	Ризики, що безпосередньо пов'язані з умовами контракту
Політичні	Визначення предмету контракту
Макроекономічні	Умови кількості та якості товару
Надійності партнера	Упаковки та маркування
Юридичні	Ціни поставки
Кримінальні	Валютно-фінансових умов
Маркетингові	Форс-мажорних обставин
Інформаційні	Ризик арбітражу

Джерело: побудовано автором на основі [73]

Під політичними ризиками розуміється можливість зазнати збитків внаслідок державної політики. Вони виникають через зміни в уряді, під час воєнних дій, при громадських зворушеннях та через переворот в країні-контрагенті. Проявом цього виду ризику може бути націоналізація чи експропріація. Тобто, націоналізація – це вилучення у приватних суб'єктів господарювання власності, у власність держави промислових підприємств чи земельних ділянок. Під експропріацією розуміється примусове вилучення майна у приватних суб'єктів господарювання, зазвичай без повернення коштів. В деяких випадках держава все ж таки повертає кошти.

Складовими політичних ризиків вважаються:

- Економічна та політична стабільність;
- Стійкість національної валюти та вільна її конвертованість;
- Ставлення до експорту та імпорту також є важливою складовою політичних ризиків;
- Ставлення до іноземних інвестицій, а саме мова йде про обмеження та пільги тощо.

Макроекономічні ризики стосуються загального економічного розвитку країни-партнера. До них відноситься стан внутрішньої економіки країни, ВВП, її конкурентоспроможність та статистика заборгованості країни-партнера.

Також даний вид ризиків можна поділити на:

- Ризик обмежень на експорт-імпорт. Причинами таких обмежень є національна безпека, небезпека поширення ядерної зброї, також сюди відносять і збереження природних ресурсів. Такі обмеження можуть здійснюватись в формі квоти, мита або заборона експорту чи імпорту визначених товарів;
- Ризик неможливості переказу капіталу. Іншими словами, трансферний ризик, це коли в країні заборонено переказ капіталу, дивідендів чи відсотків іноземним інвесторам. Тоді постає ризик в тому, що покупець не зможе оплатити раніше замовлену продукцію.
- Існує ризик недоотримання або взагалі неотримання прибутку. Даний вид ризику в макроекономіці виникає тоді, коли підприємство тимчасово припиняє свою діяльність, через поломку або ушкодження майна.
- Ризик дефолту виникає тоді, коли позичальник не сплачує свої боргові зобов'язання або не виконує інші умови договору позики.

Для того щоб знизити ризики в укладанні зовнішньоекономічних контрактів, одним із важливих пунктів є перевірка потенційного партнера. Для цього потрібно перевірити фінансовий стан контрагента, історію роботи компанії та її положення на ринку. Маючи таку інформацію про партнера, можна зробити певні висновки про його підприємство. Але зазвичай таку інформацію важко знайти.

Юридичні ризики базуються на незнанні законів країни-партнера. Також вони можуть виникати через незнання законів світової торгівлі та міжнародних прав.

Кримінальні ризики залежать від кримінального становища в країні-партнері. Мова йде про рівень хабарництва в країні чи про безпеку вантажу. Тобто наскільки якісно в країні-партнері буде охоронятись товар аби його не поцупили.

До маркетингових ризиків, які пов'язані із договірним процесом, належить просування і реалізація товарів у зовнішньоекономічній діяльності партнера.

Ризики, які пов'язані із умовами контракту, залежать як від продавця так і покупця. На нашу думку, зі сторони продавця є більше ризиків ніж з сторони покупця, адже від нього залежить якість товару, упаковка та маркування, ціна на поставку. Також в умови контракту входять пункти, в яких зазначаються валютно-фінансові умови та форс-мажорні обставини.

Ризики, пов'язані з етапами укладання угоди, також є одними з найважливіших, на які завжди треба звертати увагу, а саме: митне оформлення, сертифікація, інвестиційні та транспортні етапи угоди. Ризик митного оформлення виникає тоді, коли присутня несвоєчасна сертифікація товару та розрахунків акцизів та мит. Також при порушенні вимог митної документації тощо. Щодо транспортних ризиків, то вони виникають тоді, коли відбувається транспортування продукції зовнішньоекономічної діяльності та пов'язані з використанням міжнародного збірника торгівельних термінів та правил «Інкотермс-2010».

Транспортні ризики – ризики, що виникають у зовнішньоекономічній діяльності при укладенні зовнішньоекономічних угод, а саме при переміщенні товару від продавця (постачальника) до покупця.

До транспортних ризиків належать: ризик неправильного визначення моменту передачі відповідальності за вантаж у процесі транспортування, ризик втрати або пошкодження вантажу, ризик вибору транспортного засобу.

Транспортні ризики поділяють за «Інкотермс-2010» на чотири групи. Група Е – покупець несе всі ризики і витрати, пов'язані з доставкою товару від складу продавця (виробника) до кінцевого пункту споживання. В даній групі поставки, найбільші ризики несе за собою покупець. Адже продавець виконає умову поставки, виставивши продукцію на своєму складі. А за перевезення зі складу до судна, за завантаження на судно товару, за митне оформлення, прибуття судна в країну замовника, за розвантаження товару та доставки на склад, за це все відповідає покупець і несе найбільші витрати. При цьому,

покупці часто використовують даний спосіб поставки, адже часто продавці не бажають здійснювати експорт своєї пропозиції, але якщо є вигідний для них контракт, то постачальник готовий здійснити угоду, при умові, що за все відповідає покупець. Група F містить три конкретні варіанти передачі відповідальності ризиків: ризики і відповідальність продавця переходять на покупця (посередника) у момент передачі товару у визначеному місці, у визначеному договором порту, після переміщення товару через борт судна. Після чого всі ризики і витрати на поставку товару переходять до покупця. Але так як FAS і FOB включає спосіб поставки тільки морським транспортом, то більшість покупців мусять вибрати спосіб поставки FCA, тоді на імпортерів накладаються більші ризики, аніж під час двох останніх способів поставки в групі F. Група C включає ситуації, коли експортер (продавець) укладає із покупцем договір на транспортування, але не бере на себе ніякого ризику. Наприклад, при умові поставки CFR, продавець бере на себе витрати на транспортування до порту, але ризики за пошкодження товару не несе. При наступному виді поставки в групі C, а саме CIF, крім того що продавець оплачує поставку товару до судна, то тут експортер зобов'язується оплатити страхування ризиків при транспортуванні вантажу. На наш погляд, найбільш правильним і чесним є спосіб поставки CPT, адже відповідальність між сторонами рівна, і всі ризики продавець і покупець розділяють між собою, які можуть перейти з рук в руки в будь-якому географічному пункті. При поставці CIP, так як і в CPT, ризики діляться навпіл, при цьому в обов'язки продавця входить оплата страхування товару. Але в більшості випадків експортери не завжди хочуть нести відповідальність за ризики, тому рідко обирають даний вид поставки. І якщо продавці рідко обирають спосіб поставки групи C, то Групу D не обирають зовсім, адже це означає, що всі транспортні ризики несе саме він, продавець. Тобто від пункту A, а саме зі свого складу, до кінцевого пункту призначення, до складу покупця [32, 651].

Проаналізувавши транспортні ризики, можна сказати, що завжди найбільші транспортні ризики несе покупець, адже в більшості випадків

поставка товару здійснюється за допомогою групи Е та F, коли експортер майже не несе відповідальності за непередбачуване настання ризиків.

Також існують ризики, які не залежать від підприємства. До них належать: стихійні лиха; політичні ризики; військові ризики; ризики, пов'язані з діяльністю органів державної влади, валютні ризики; ризики зміни ціни; ризики неплатежів, ризик падіння попиту та зростання конкуренції. На дані види ризиків підприємство не може вплинути, тому що їх настання не залежить від зусиль учасника ЗЕД. Тому для мінімізації будь-яких зовнішньоекономічних ризиків, потрібно навчитись ними управляти, застосовуючи різні методи.

Управління ризиком – це процес зменшення або уникнення збитків у разі створення або настання ризикових подій [85, 145].

Виділяють такі принципи управління ризиками підприємств у зовнішньоекономічній діяльності:

- принцип командності полягає у тому, що всі дії в процесі управління ризиками повинні проводитися із застосуванням методів командної роботи;
- принцип інформативності означає те, що будь-яка інформація про можливі ризики повинна доводитись до кожного працівника;
- принцип прогнозованості, який полягає у розробці стратегічних дій до того як настане ризикова ситуація;
- стратегія вибрана підприємством, від якої залежить рішення про прийняття або ухилення від тих чи інших ризиків.

Після того як ідентифікувати ризики, може допомогти карта ризиків, яка точно покаже, яка імовірність настання ризиків та наскільки той чи інший вид ризику є небезпечним.

Карта ризиків – це графічний і текстовий опис обмеженого числа ризиків компанії, розміщених у прямокутній таблиці; по одній осі вказують силу впливу чи значимість ризику, а по іншій – імовірність або частоту його виникнення (рис. 1.1).

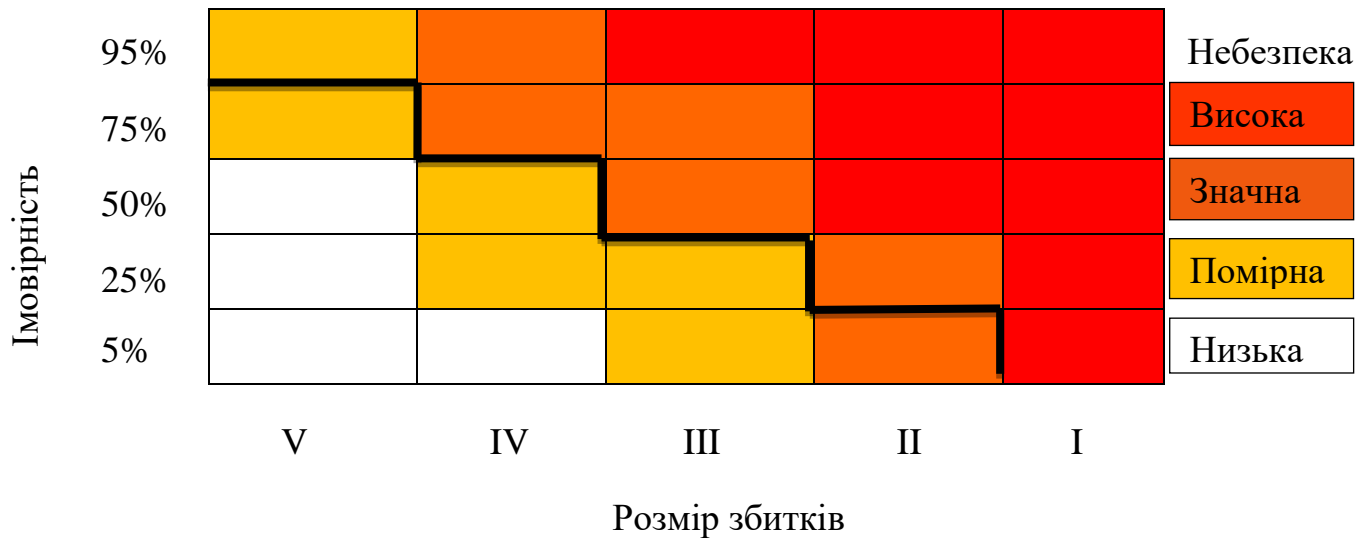

Рис. 1.1 Карта ризиків

Джерело: побудовано автором на основі [78]

Насправді, існує велика кількість різних карт ризиків, але якщо звернути увагу на дану карту, то можна побачити, що в ній відображається імовірність настання події, а саме: якщо 5%, то існує низька імовірність настання ризику, а відповідно 95% – висока. Також арабськими цифрами відмічена ступінь ризику. V – ступінь впливу ризику невелика, а от I – вже є загрозою для підприємства, і компанія може понести значних втрат. Жирна лінія посередині таблиці вказує на критичність ризику, якщо ризик перетинає верхню лінію, то це означає, що це критична стадія і потрібно діяти негайно.

Методологій побудови карти ризиків різноманітні, як і ризики різних за родом діяльності компаній. Незважаючи на, здавалось би, легкість побудови карти ризиків, за цим є не лише складні процеси кількісної оцінки ризиків, що можуть бути формалізовані, а й неформальний логічно складний процес.

Робота, яка повинна проводитись з управління зовнішньоекономічними ризиками, має включати такі основні складові:

- аналіз країни-партнера, надійність контрагента та визначення можливих ризиків;
- оцінка імовірного збитку та прийняття рішення щодо управління потенційними ризиками;
- вибір оптимального варіанту;
- реалізація прийнятих рішень і контроль за їх виконанням.

Першим етапом є аналіз ризику, за допомогою якого підприємство отримує всю інформацію про структуру, властивості об'єкта і наявні ризики. Кількість інформації повинна бути достатньою, аби далі можна було приймати певні рішення.

На наступному етапі здійснюється оцінка виявлених ризиків і ймовірність збитку, який може статись в майбутньому. При здійсненні оцінки ризику необхідно сформулювати декілька сценаріїв щодо несприятливого розвитку ризикової ситуації та побудувати функції розподілу ймовірності настання збитку в залежності від його розміру.

Далі йде вибір оптимального способу впливу на конкретні ризики. Після чого можна розробити стратегії управління всіма ризиками підприємства. На даному етапі приймаються рішення коли є визначені необхідні ресурси, як фінансові так і трудові. Далі відбувається постановка і розподіл завдань на структурні підрозділи, а саме на їх менеджерів. Після чого здійснюється аналіз ринку та проводяться консультації з досвідченими фахівцями.

І останнім етапом управління ризиками є контроль, який полягає в отриманні інформації від менеджерів про збитки та вжиті заходи щодо їх мінімізації. Він може виражатись у виявленні нових обставин, що змінюють рівень ризику, передачі цих відомостей страховій компанії, спостереженні за ефективністю роботи систем забезпечення безпеки.

Щоб краще зрозуміти усе вище сказане та побачити як працює повна схема усунення ризиків, слід розглянути узагальнену блок-схему процесу управління ризиками (рис.1.2):

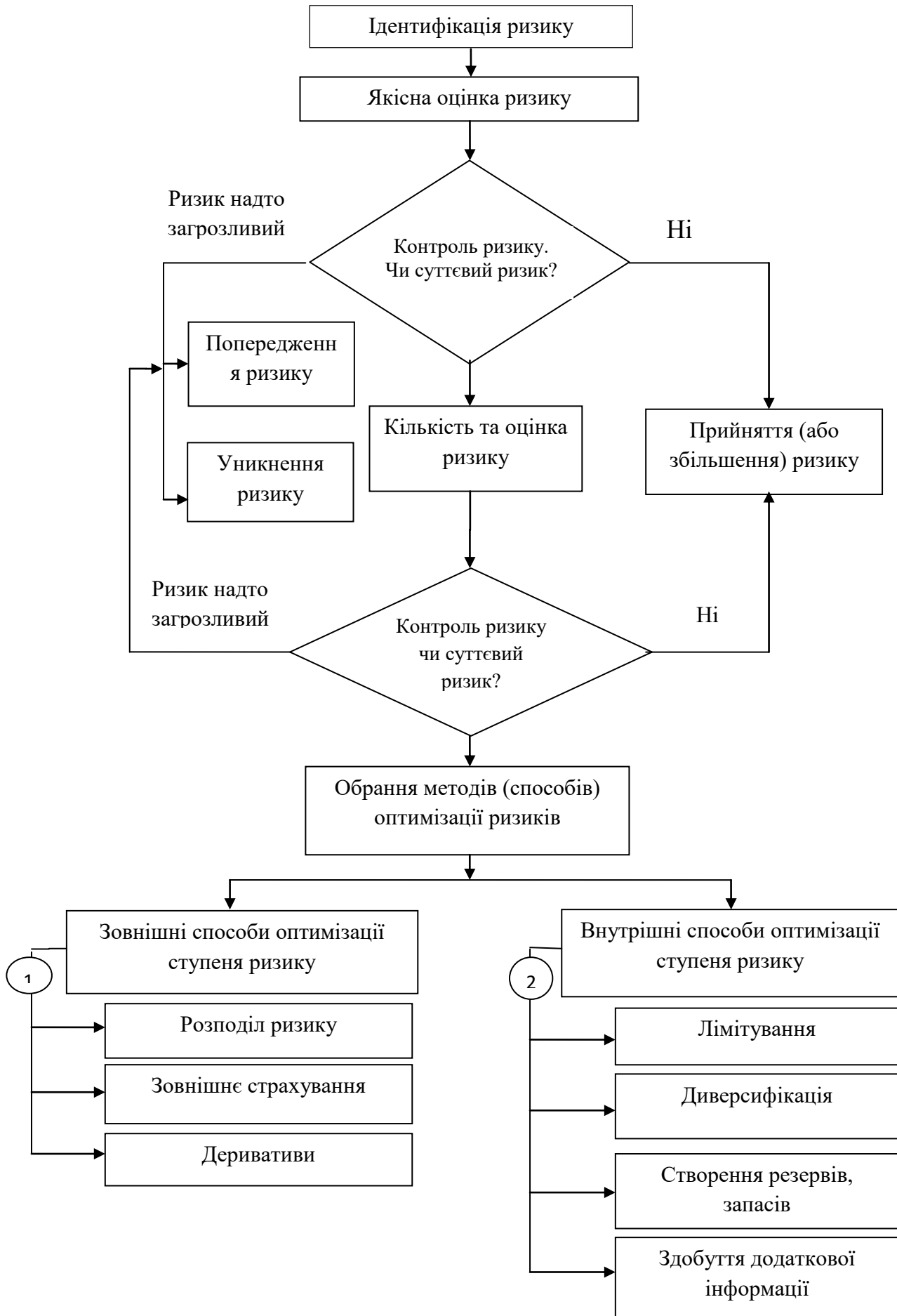

Рис. 1.2 Узагальнена блок-схема процесу управління ризиками
Джерело: побудовано автором на основі [55]

Отже, в економічній системі будь-який вид господарської діяльності обумовлює появу ризиків, які можуть призвести підприємство до небажаних збитків. В зовнішньоекономічній діяльності нараховується близько 150 видів ризиків, які негативно впливають на функціонування компанії. Найбільшою групою ризиків у зовнішньоекономічній діяльності підприємства рахуються маркетингові ризики, які пов'язані зі збутом продукції. До таких видів ризиків відносяться найбільшою мірою інноваційні ризики, інформаційні та кон'юнктурні. Для здійснення успішної збутової діяльності потрібно навчитись правильно аналізувати ситуацію на ринках збуту, яка дасть змогу врахувати невизначеність інформації про ринок. Після зібраної інформації про країну-партнера та про її ринок потрібно вибрати найактуальніший варіант оптимізації та управління ризиками, які можуть запобігти підприємству втрати прибутку та успішно функціонувати в майбутньому.

1.3 Особливості оптимізації ризиків підприємства, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність

Більшість рішень про усунення ризику застосовується на стадії прийняття рішень. Але потрібно мати на увазі і те, що уникнення деяких ризиків може бути просто неможливе. Це в більшій мірі стосується ризиків цивільної відповідальності. Або ж усунення одних видів ризиків, може призвести до виникнення інших ризиків. Ефективним способом оптимізації ризиків є скорочення втрат шляхом сегрегації та поєднання ризиків. Сегрегація ризиків здійснюється за рахунок поділу активів підприємства, тобто при скороченні максимально можливих втрат за одну подію, одночасно зростає число випадків ризику, які можна контролювати.

Щодо методів оптимізації ризиків, то вони є різноманітні, і залежать від галузевої специфіки, але в більшості секторів економіки використовують зазвичай схожі механізми усунення ризиків. Одним із яких є метод страхування.

Страхування рахується одним із найпоширеніших методів оптимізації ризиків у зовнішньоекономічній діяльності, так як він низькозатратний та простий у використанні. У процесі страхування зовнішньоекономічних відносин, існує два суб'єкти господарювання, а саме: страховик та страхувальник.

Страховик – це юридична особа, яка має дозвіл, так звану ліцензію на страхування, яка забезпечує захист майнової, особистої або страхової відповідальності.

Страхувальник – це фізична або юридична особа, яка має страховий інтерес і вступає у взаємини зі страховиком на підставі чинного законодавства або двосторонньої угоди про страхування. Страховик має право створювати і витратити кошти страхового фонду. Страховиками можуть виступати державні страхові організації, акціонерні страхові товариства, товариства взаємного страхування і перестраховання.

До майнового страхування належать товарно-матеріальні цінності та майнові інтереси.

Серед майнових видів страхування розрізняють:

- страхування вантажів;
- страхування майнових та повітряних суден;
- страхування експортно-імпортних кредитів;
- страхування майна, що знаходиться за межами країни;
- страхування автомобілів;
- страхування збитків від зупинки виробництва тощо.

Страхування вантажів здійснюється на період доставки вантажу з пункту А в пункт Б, при перевезенні будь-яким транспортом, включаючи комбінований, та зберіганням на складі.

Страхування підлягає при ризику часткового або повного пошкодження товару, тобто від настання аварій, а саме: при зіткненні транспортних засобів або аварій під час транспортування, навантаження або розвантаження товару; при витратах по аварії; при настанні стихійного лиха, удару блискавки, пожежі чи вибуху; також страхуванню підлягає крадіжка вантажу а також понесення збитків внаслідок нещасних випадків, при навантаженні, перевезенні або розвантаженні товару.

Якщо брати до уваги морське страхування, то воно включає: страхування суден, фрахту, вантажу та відповідальність судновласників.

В страхуванні судна в договір включаються такі умови як:

- Застереження RDC (Running down clause), тобто в угоді вказується, які саме події вважаються страховим випадком;
- Застереження FPE (Free of particular average), дане застереження вказує на те, що страховик не буде сплачувати страхову суму, тільки якщо не відбудеться одна з таких подій як: судно сяде на мілину; судно затоне; на судні станеться пожежа; або ж судно зіткнеться. А також страховик не буде сплачувати страхову суму, при даному застереженні, якщо сума збитку не буде перевищувати 10% вартості застрахованого майна;

- Застереження про «абандон», в даній умові, мова йде про те, що якщо відбудування корабля буде коштувати більше ніж загальна вартість об'єкту страхування, то страхувальник може вимагати відшкодування, як при повній втраті майна;
- Застереження про загальну аварію. Умова про застереження від загальної аварії зобов'язує страховиків поділити між собою всі витрати на відшкодування збитку, зробленого навмисно, аби врятувати судно від повного знищення.
- Застереження про позови і трудові відносини. Дане застереження передбачає, що судновласник повинен вжити всіх заходів аби запобігти завданню шкоди застрахованому об'єкту. Тобто, якщо судно затоне, судновласник повинен знайти рятувальників, і всі витрати повинні відшкодуватись страховиком, навіть якщо судно не вдалось врятувати.

Щодо страхування експортно-імпортних кредитів, то можна сказати, що даний вид страхування застосовується в підприємницькій діяльності через ризик недоотримання очікуваних доходів або ризик порушення умов контракту контрагентами, а також обставини, які не залежать від підприємців.

Експортний кредит мається на увазі кредитування розстрочки оплати експортних товарів, робіт чи послуг, які передбачаються угодою обох із сторін.

Існують два види ризиків в даній операції:

1. Ризики які страхуються:

- Економічні. Даний вид ризиків в більшості страхують продавці, а саме від банкрутства покупця, або від відмови ним сплачувати суму зазначену в контракті, а також сюди відноситься оплата не в строк;
- Комерційні. Сюди відноситься ризик несхвалення якості товару покупцем;
- Політичні. Даний вид ризиків може статись через певні дії країни, а саме: війна, ембарго, скасування імпоротної ліцензії а також заборона платежів за кордон.

2. Ризики які не страхуються:

- Невідповідність умов контракту законодавству країни-покупця;
- Коливання валютного курсу;

- Відсутність товаросупровідних документів;
- Форс-мажорні обставини.

Також згідно договору страхування в зовнішньоекономічній діяльності, вказуються обов'язки обох сторін.

У зовнішній торгівлі страхуються товари від пошкодження або при перевезенні від продавця до покупця. Взагалі страхування є добровільним, і умови які в ньому фіксуються свідчать про: обов'язки продавця і покупця із страхування вантажу; тривалість страхової гарантії; умови страхування; види ризиків від яких має бути застрахований вантаж.

Зазвичай в контракті вказуються базисні умови поставки, в яких зазначені обов'язки сторін зі страхування вантажу при перевезенні. Такі правила трактуються в ІНКОТЕРМС 2010. Наприклад, при умові СІF та СІР за страхування вантажу відповідає продавець, у всіх інших умовах ІНКОТЕРМС за страхування відповідає покупець.

Також разом з страхуванням майнових ризиків, існують страхування валютних ризиків. Для детального вивчення валютних ризиків, слід розглянути рисунок 1.2

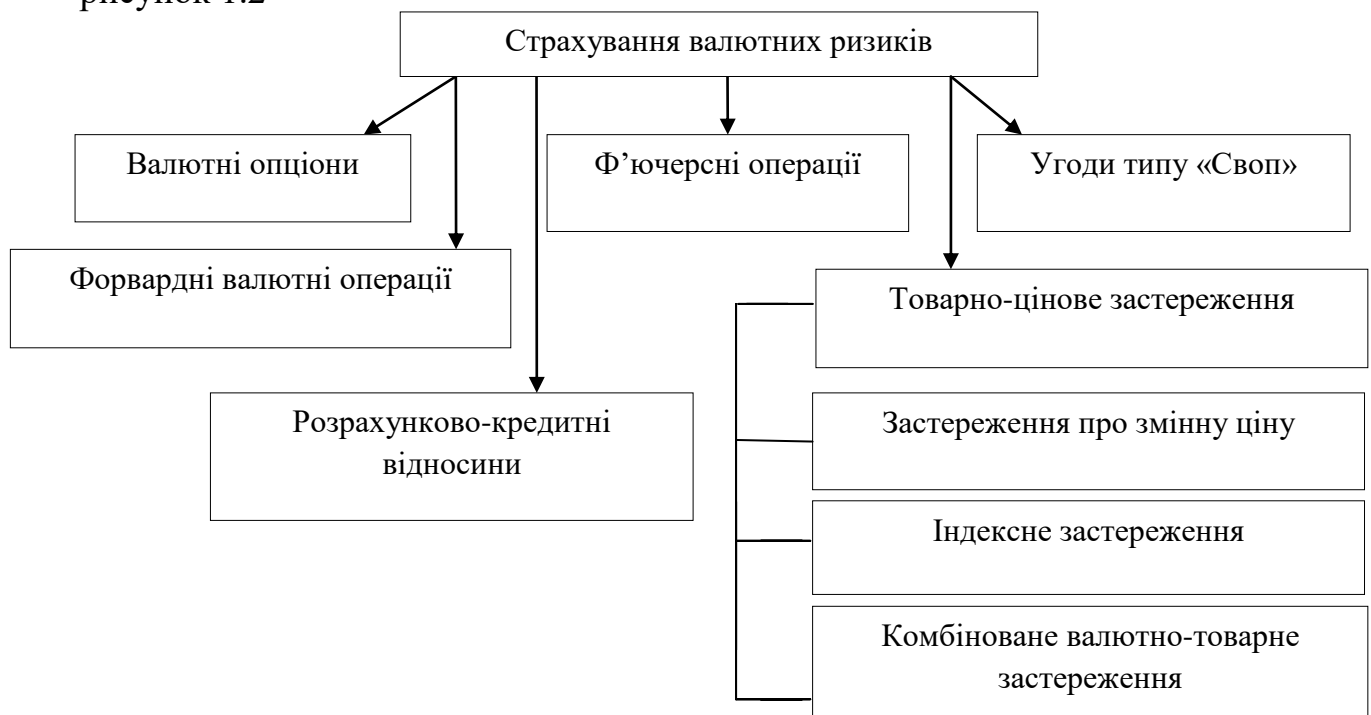

Рис. 1.3 Страхування валютних ризиків

Джерело: побудовано автором на основі [39]

Оскільки валютні ризики не страхуються страховими компаніями, то дані валютні застереження відносять до так званого не страхового захисту. Тобто в контракті, в пунктах про умови поставки і умови платежу, вказуються такі умови, які б зводили валютні ризики до мінімуму. Тому, валютне застереження в міжнародному контракті, це певна умова, яка переглядає суму платежу, згідно до коливання валюти, в якій здійснюється поставка замовлення, з метою страхування валютного ризику експортера.

З рисунку 1.2 видно, що існує багато різних методів страхування валютних ризиків, а саме: валютні опціони; ф'ючерсні операції; угоди типу «своп»; форвардні валютні операції; товарно-цінове застереження; та розрахунково-кредитні відносини.

Валютним опціоном називають контракт, в якому покупцеві надається право купівлі чи продажу визначеної суми валютних коштів за фіксованим курсом, на обумовлену дату в майбутньому в обмін на опціонну премію, виплачену продавцеві даного опціону. Тобто власник опціону застерігає себе від несприятливих коливань валютних курсів. Але якщо валютний курс сприятливий, то власник може здійснити обмін за вигіднішим курсом, не користуючись опціоном.

Опціони можна поділити на два види. А саме опціони покупця, це коли, власнику надається право купити в майбутньому актив, за ціною, яка була зафіксована в даний момент. І так само продавцю надаються можливості продати свою валюту, на аналогічних умовах.

Основним завданням даного контракту, є отримати дохід з коливань валютних курсів.

Щодо валютних опціонів, при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності для страхування ризиків, то воно доцільне тоді, коли оформлюється преїскурант на товар в іноземній валюті, а також, коли термін та сума валютних надходжень ще не визначені, через це, застосування ф'ючерсів і форвардів неможливе. Та для підтримання комерційної пропозиції на укладання контрактів в іноземній валюті із зарубіжним партнером.

Ще одним видом страхування валютних ризиків, є ф'ючерсні операції. Це є також контракт, який укладається між двома сторонами, одною з яких є клірингова палата ф'ючерсної біржі, яка виконує функції гаранта здійснення всіх контрактів, а іншою стороною виступає продавець або покупець.

Особа, яка купує ф'ючерси, займає довгу позицію, беручи на себе зобов'язання виконувати умови контракту. А особа, яка займає коротку позицію, продає ф'ючерси та зобов'язаний здійснити поставку за умовами договору. Тобто, метою ф'ючерсної угоди є фіксування теперішньої ціни, аби в майбутньому здійснити операцію купівлі чи продажу. Предметом ф'ючерсної угоди, можуть виступати іноземна валюта, облігації, векселі, акції та фондові індекси.

Особливістю валютних ф'ючерсів є те, що угода здійснюється згідно основного валютного курсу в американському котируванні.

Також валютні ф'ючерси мають низку як переваг так і недоліків. Перевага ф'ючерсної угоди, в тому, що такий вид торгівлі доступний для всіх учасників на ринку та клірингова компанія гарантує виконання умов контракту. Валютна угода також є високоліквідною, таку гарантію їй забезпечує організація щоденної біржової торгівлі. Крім того, в ф'ючерській угоді, існує необов'язкова реальна поставка товару, тому існує вибір здійснювати поставку активів чи ні.

Крім того через біржову торгівлю формуються ціни на ф'ючерсні контракти за допомогою попиту та пропозиції на ринку, що виключає можливість диктатури, з боку учасників угоди.

Але разом і з перевагами ф'ючерсних операцій, існують також недоліки. Наприклад, ф'ючерсні контракти є короткостроковими, і тому неможливо ефективно хеджувати ризики, які виникають під час довгострокових операцій. Аби хеджувати ризики, потрібно буде декілька разів проводити ф'ючерсні операції, що суттєво збільшує витрати на транзакції.

І тому, щоб провести спеціальні дослідження, а також невідповідність типам і строкам ф'ючерсних контрактів потребам хеджерів, ускладнюють процес хеджування ф'ючерсами.

Страхування валютних ризиків проводиться також через форвардні валютні операції.

Здійснення зовнішньоекономічної діяльності для підприємства завжди пов'язане з валютними ризиками, тому що в угоді беруть участь контрагенти з різних країн, і одна із сторін завжди мусить здійснювати операції в іноземній валюті. Тому будь яка міжнародна угода може бути валютним ризиком, як для імпортера так і для експортера, в залежності, хто буде здійснювати зовнішньоекономічну операцію. І для того, щоб застрахувати себе від валютного ризику, експортер або імпортер може укласти форвардний контракт.

Форвардним валютним контрактом називають угоду між двома сторонами, а саме банком і підприємством, про операцію купівлі або продажу іноземної валюти за теперішнім фіксованим курсом в майбутньому. Сума та період форвардного контракту може визначатися двома сторонами, і можуть укладатись в довільній формі, відповідаючи всім потребам.

Перед тим як укласти форвардний контракт про купівлю-продаж валюти, учасникам угоди потрібно здійснити прогноз щодо коливання валютного курсу в майбутньому, і врахувати всі фактори, які можуть відбутись, аби не втратити значні кошти на форварді. А так як прогнозування і міркування щодо зміни валютного курсу приймаються самостійно учасниками форвардної операції, то курс в майбутньому може не співпасти, з тим який був визначений заздалегідь.

Також слід зазначити, що на відміну від біржових угод, форвардний є обов'язковим до виконання, але банк не може гарантувати виконання всіх обов'язків з іншою стороною контракту, тому завжди існує певний ризик. З сторони банку, існує ризик в тому, що клієнт, тобто підприємство не зможе виконати умови контракту. А для підприємства існує ризик, того що не буде достатньої кількості коштів для виконання умов форвардного контракту, адже як зазначалось вище, даний вид угоди має виконатись обов'язково.

Якщо порівняти форвардні валютні операції з іншими, то на відміну від ф'ючерсів і опціонів, вони є обов'язковими, і укладаються з реальною метою купівлі-продажу валюти. І найбільш часто їх використовують аби застрахувати іноземну валюту, при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.

Для того, щоб краще зрозуміти, на скільки відрізняються форвардні валютні операції від ф'ючерсних, слід розглянути таблицю 1.4

Таблиця 1.4

Порівняння ф'ючерсних і форвардних контрактів

№	Показник	Форвард	Ф'ючерс
1	Торгівля	Позабіржова	Біржова
2	Сума контракту	За бажанням клієнта	Стандартна
3	Строки дії	Будь які	Фіксовані
4	Можливість дострокового виходу з контракту	Не існує	Існує
5	Доступність	Не загальнодоступними є	Рівний доступ
6	Додаткові вимоги	Кредитні лінії	Гарантійні депозити
7	Розрахунки	На дату строку дії закінчення контракту	Щодня
8	Видатки	Комісійні не стягуються	Біржові, брокерські, комісійні збори
9	Час активних торгів (американські умови)	До 12:00 за нью-йоркським часом	До 14.20 за нью-йоркським часом
10	Система котирування	Європейська	Американська

Джерело: побудовано автором на основі [75]

Як ми бачимо з таблиці, форвардні контракти повністю відрізняються від ф'ючерсних по всіх показниках. Тому аби застрахуватись від валютних ризиків, підприємства вибирають операцію, яка більше може захистити їх від валютних ризиків, тобто від втрати прибутку, частково або повністю.

Угоди типу «Своп», також відіграють важливу роль, в страхуванні валютних ризиків.

Своп-контракт – це угода між двома сторонами, про обмін відсоткових платежів на договорену суму протягом визначеного періоду часу. А також можливий обмін валюти, при умові, якщо через певний період, буде проведена обернена аналогічна операція.

Існує два види своп-угод. Валютний своп і своп відсоткових ставок. Дані операції, мають на меті, нівеляцію ризиків, валютного чи відсоткового відповідно. Досить часто ці два види свопів поєднують в одному контракті.

На міжнародних ринках своп-угоди застосовуються як фінансовий інструмент хеджування ризиків.

Так само як і форвардні угоди, своп-контракт має позабіржовий характер. Вони укладаються як юридичний договір, і сторони свопу, зразу домовляються про умови, тобто в разі невдачі однієї зі сторін, друга також відмовляється від виконання пунктів договору.

Свопи можуть використовуватись як до новостворених операцій, так і до угод, які були укладені раніше. Якщо наприклад, створюється нова балансова операція, то виникає певний ризик, такий як кредит, або додатковий обмін валюти.

Порівняно з іншими видами страхування ризиків, своп-угоди мають ряд переваг. Перш за все великою перевагою є те, що кожна зі сторін може досягнути поставленої мети, наприклад знизити ризик або зменшити витрати із залучення коштів. Ще одним позитивним моментом є те, що на відміну від інший операцій, даний вид контракту можна укласти на будь який період і вартість своп-угоди набагато нижча.

Можливість достроково вийти з операції, є ще одною перевагою угоди. З своп-контракту можна вийти декількома способами, наприклад, якщо новий контракт компенсує дію існуючого, то можна укласти зворотну операцію.

Також, значно нівелює ризик те, що більшість контрактів здійснюється на умовну суму, тобто коли одна зі сторін не виконає умови контракту, то втрати які понесе інша сторона, будуть компенсуватись нарахованими відсотками.

Ще одним важливим видом страхування фінансових ризиків є товарно-цінове застереження.

Товарно-цінове застереження – це умова в зовнішньоекономічному контракті, в якій переглядається сума або її початкове встановлення, тобто йде мова про страхування інфляційних ризиків.

Розрізняють 3 види застережень:

- Застереження про змінну ціну. Дане застереження виникає при підвищенні ціноутворюючих факторів;
- Індексне застереження. Мається на увазі умова, при якій суми платежу змінюються в залежності від зміни ціни за період з дати підписання до моменту виконання зобов'язань;

- Комбіноване валютно-товарне застереження. Така умова, виникає тоді, коли змінюється курс валюти або ціна на товар.

Розрахунково-кредитні відносини, є також важливим чинником при страхуванні ризиків і є окремим видом управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності, які ґрунтуються на математичних розрахунках.

І так само як і у вище зазначених позиціях, даний вид має як переваги так і недоліки. Перевагою є те, що розрахунково-кредитні відносини є прості у використанні для учасників зовнішньоекономічної діяльності, але великим мінусом є те, що порівняно з іншими видами страхування валютних ризиків, даний вид є занадто дорогою послугою.

Отже, сучасний рівень розвитку страхування валюти та продукції, дає учасникам зовнішньоекономічної діяльності великий спектр пропозиції щодо захисту ризиків при здійсненні експорту чи імпорту товарів чи послуг. Однак страхування ризиків не може надати абсолютний захист від можливої втрати прибутку, але може його значно зменшити.

Навіть хоча ризики не можна повністю нівелювати, їх можна знизити на максимум за рахунок проведення попереднього аналізу та визначення методів, які в майбутньому можуть допомогти застерегти підприємство від ризиків. Найбільш використовуваним є метод страхування, як товарний через різні страхові компанії, так і валютний, за допомогою банківських операцій та біржових угод. Але перед тим як звертатись до інших компаній аби застрахувати ризики, підприємству спочатку самому якнайкраще запобігти появі ризиків.

А саме:

1. Правильно проаналізувати ринок. Це перший етап, аби запобігти ризикам. Тобто пошук, отримання та обробка інформації про наявні ризики. Кількість інформації повинна бути достатньою аби приймати рішення щодо подальшої діяльності. Аналіз ринку включає в себе виявлення ризику та їх оцінку.

2. Наступний етап є вибір методу впливу на ризики, який дасть змогу вплинути на них в майбутньому та мінімізувати, аби компанія не зазнала значних втрат. Однак, ризики виявити на початку важко, тому згодом компаніям приходится брати їх на себе.

Ефективним способом мінімізації ризику є скорочення втрат шляхом поділу (сегрегації) та об'єднання (комбінації) ризиків. Поділ ризику, як правило, здійснюється за рахунок поділу активів фірми. Суть його полягає в скороченні максимально можливих втрат за одну подію, але при цьому одночасно зростає число випадків ризику, які можна контролювати.

3. Третім етапом є формування стратегії, на всі види ризиків організації. На цьому етапі плануються всіх необхідні фінансові та трудові ресурси. Також правильно підбираються кадри та прогнозується діяльність на майбутнє, а саме: розподіл завдань.

4. Четвертим етапом і заключним є контроль реалізації обраної стратегії з урахуванням всієї зібраної інформації раніше. На цьому етапі, фахівці обробляють інформацію про ризики, тобто завдані збитки, та які були вжиті заходи щодо їх мінімізації. Далі передається інформація страховим компаніям.

Але підприємствам слід також звертати увагу на самострахування. Тобто, створити резервний фонд, в якому були б кошти, які могли б покрити непередбачувані збитки, такі як стихійні лиха, зупинка виробництва через поломку устаткування тощо.

Таким чином, якщо організації будуть звертати увагу на дані пункти, ризик можна буде передбачити заздалегідь, що дасть можливість підприємствам уникнути значних втрат.

Висновки до 1 розділу

На сьогоднішній день більшість підприємств здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, а даний вид діяльності, відповідно, супроводжується невизначеністю та ризиками. Це загрожує майновим інтересам суб'єктів господарської діяльності.

Ризики зовнішньоекономічної діяльності – це можлива подія, яка є позитивною або ж негативною, і в результаті якої підприємець може отримати як надприбуток, так і може зазнати майнових та фінансових втрат.

Центральним в діяльності підприємства, пов'язаної з ризиком, є їх оптимізація.

Діяльність кожного підприємця спрямована на захист своєї фірми від дії ризиків, що загрожують її прибутковості. Основним завданням управління ризиками є вибір, залежно від ситуації, з кількох проектів оптимального, враховуючи при цьому, що чим більший прибуток від проекту, тим вищий ступінь ризику для фірми. Якісне управління ризиком підвищує шанси підприємства досягнути успіху в довготерміновій перспективі, значно зменшує небезпеку погіршення фінансового стану.

В основі управління ризиками є пошук методів, щодо зниження ступеня ризику і отримання додаткового прибутку.

Але існують певні правила щодо оптимізації ризиків, а саме:

1. Підприємствам не слід ризикувати більше, ніж їм це може дозволити власний капітал, тобто, перед тим як приймати певні рішення в умовах можливого ризику, підприємцю слід спочатку визначити максимально можливий обсяг збитку, який може настати і порівняти його з обсягом вкладеного власного капіталу аби визначити, чи не призведуть збитки до банкрутства компанії.
2. Після того, як підприємець зміг визначити максимально можливий розмір збитку, він зможе на основі зібраної інформації приймати рішення, аби організація не ризикувала отримати менший прибуток, або ж взагалі працювати в мінус.

3. Також слід брати до уваги, наслідки які можуть статись. Підприємствам необхідно брати до уваги результат, на який очікує підприємство, і порівнювати його із можливими втратами, які можуть статись в непередбачуваних ситуаціях. Організаціям слід аналізувати, як впливають прийняті рішення на певні види ризику, а також оцінити, чи точно дана подія дійсно станеться, і як вона зможе вплинути на економічне становище фірми.

Успішного функціонування підприємства в умовах ризику можна досягнути, забезпечивши виявлення можливих економічних ризиків і зниження фінансових втрат, пов'язаних із ними.

РОЗДІЛ 2. Дослідження способів оптимізації зовнішньоекономічних ризиків ТОВ Завод «Ремпобуттехніка»

2.1 Аналіз господарської діяльності підприємства

ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» заснований в грудні 1995 року в м. Тернопіль. Підприємство входить в першу п'ятірку основних виробників та постачальників систем гарантованого електроживлення постійного і змінного струму в Україні.

Також компанія має замовників таких галузей як енергетика, оператори фіксованого та мобільного зв'язку, Internet-провайдери, глобальні та локальні оператори кабельного телебачення і радіомовлення, підприємства по виготовленню систем пожежної та охоронної сигналізації, держспецзв'язок.

Завод «Ремпобуттехніка» пропонує повний комплекс послуг від розробки технічного рішення до організації серійного випуску продукції в області сучасних систем гарантованого електроживлення.

Поєднання надійності, конкурентоспроможної ціни та високого інтелектуального потенціалу дозволяє продукції підприємства займати вагомe місце на ринку телекомунікаційного обладнання України та країн СНД.

Також підприємство отримало статус офіційного дистриб'ютора акумуляторів Vision Group.

В результаті тривалих переговорів, компанії присвоєно статус офіційного дистриб'ютора акумуляторних батарей марки Vision Group. Рішення про присвоєння статусу офіційного дистриб'ютора ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» стало закономірним підсумком плідної роботи з корпорацією. В якості вирішальних аргументів виступив авторитет компанії, її досвід роботи на ринку і активна позиція по просуванню і дистрибуції продукції.

Vision Group є одним з найбільших виробників герметичних свинцево-кислотних (SLA) акумуляторів в світі, найбільшим в Китаї. Vision Group є піонерами у використанні передових технологій при виробництві акумуляторів. Після 15 років розвитку, сьогодні, Vision Group є корпорацією з п'ятьма

дочірніми компаніями, сучасним промисловим парком в 180000 квадратних метрів і більше ніж з 3000 співробітників.

Vision Group є світовим лідером в областях нових технологій акумуляторних батарей – від досліджень і розробок до продажів і маркетингу.

Корпорація у своєму розпорядженні має потужну глобальну мережу продажу. В даний час компанія продає свою продукцію в більш ніж 100 країнах світу.

Завод «Ремпобуттехніка» пропонує чималий вибір продукції. А саме: системи електроживлення постійного струму (ЕЖУ), конвертори (DC/DC), інвертори (DC/AC) джерела безперебійного живлення (UPS) в 19”-рек виконанні, в шафах телекомунікаційних типу Indoor та Outdoor, аксесуари, електрощитові обладнання (ЩВО, ЩР, АВР, ЩДГ). [28]

Базові модулі систем електроживлення:

Випрямляючий модуль 390Вт до системи ЕЖУ И 14000 Б:

Випрямляючий модуль «К48-7» (модифікація «К60-5», «К24-10») є імпульсним джерелом електроживлення, призначеним для виконання зарядки акумуляторних батарей і подачі високоякісної напруги електроживлення постійного струму на телекомунікаційне обладнання і аналогічні пристрої. (Додаток Ж.2.1)

Випрямляючий модуль 1250Вт до системи ЕЖУ И 14000 Б:

Випрямляючий модуль «К48-25» (модифікація «К60-20», «К24-30») є імпульсним джерелом електроживлення, призначеним для виконання зарядки акумуляторних батарей і подачі високоякісної напруги електроживлення постійного струму на телекомунікаційне обладнання і аналогічні пристрої. (Додаток З.2.2)

Випрямляючий модуль 2000Вт до системи ЕЖУ И 14000 Б:

Випрямляючий модуль «К48-30-08» (модифікація «К60-25-08», «К24-40-08») є імпульсним джерелом електроживлення, призначеним для виконання зарядки акумуляторних батарей і подачі високоякісної напруги електроживлення постійного струму на телекомунікаційне обладнання і аналогічні пристрої. (Додаток К.2.3)

Випрямляючий модуль 3000Вт до системи ЕЖУ И 14000 Б:

Випрямляючий модуль «К48-50» є імпульсним джерелом електроживлення, призначеним для виконання зарядки акумуляторних батарей і подачі високоякісної напруги електроживлення постійного струму на телекомунікаційне обладнання і аналогічні пристрої. Випрямляючий модуль «К48-40-1U-HE», (модифікація «К60-30-1U-HE», «К24-40-1U-HE») є імпульсним джерелом електроживлення, призначеним для виконання зарядки акумуляторних батарей і подачі високоякісної напруги електроживлення постійного струму на телекомунікаційне обладнання і аналогічні пристрої. (Додаток К.2.4)

Конверторний модуль DC/DC 240Вт «КПН60-48»*:

* - модифікації по напрузі ПН60-24, ПН48-24, ПН48-60, ПН24-48.

Конверторний модуль «КПН60-48» є імпульсним джерелом вторинного електроживлення, призначений для конвертації вхідної мережі постійного струму величиною 60В в напругу вихідної мережі постійного струму величиною 48В та подачі високоякісної стабілізованої напруги електроживлення постійного струму на телекомунікаційне обладнання. (Додаток Л.2.5)

Конверторний модуль DC/DC 1000Вт «ПН60-48-1»*:

* - модифікації по напрузі ПН60-24-1, ПН48-24-1, ПН48-60-1, ПН24-48-1.

Конверторний модуль «ПН60-48-1» є імпульсним джерелом вторинного електроживлення, призначений для конвертації вхідної мережі постійного струму величиною 60В в напругу вихідної мережі постійного струму величиною 48В та подачі високоякісної стабілізованої напруги електроживлення постійного струму на телекомунікаційне обладнання. (Додаток М.2.6)

Джерело живлення ВК24-12/АБ :

Автономне широтно-імпульсне стабілізоване джерело вторинного електроживлення постійного струму, призначене для живлення різноманітної електричної і електронної апаратури, в тому числі радіостанцій, можливість

підключення акумуляторних батарей напругою 24В для забезпечення гарантованого електроживлення.

Джерело має захист від короткого замикання, а також автоматичний перехід в режим стабілізації струму, при струмі навантаження більшому від виставленого. (Додаток Н.2.7)

Модуль управління «КВМ48-11» (Контролер) до системи ЕЖУ И 14000 Б:

Модуль «КВМ48-11» є мікропроцесорним пристроєм контролю і управління, який призначений для контролю систем живлення типу «ЕЖУ И 14000». Основні функції - настройка, контроль стану і управління роботою випрямлячів, а також для контролю стану системи і батареї. Конструктивно він складається з власне контролера з блоком живлення і панелі управління.

Управління випрямлячами системи електроживлення може проводитися двома способами:

- За допомогою ієрархічної системи меню. В цьому випадку для навігації використовуються кнопки на лицьовій панелі блоку управління
- За допомогою персонального комп'ютера, з використанням програми WINMON.exe.

Вона працює в середовищі Windows і призначена спеціально для обміну інформацією з блоком контролю і управління. Програма WINMON.exe. надає додаткові меню і пов'язану з обслуговуванням системи інформацію, недоступні з кнопкової панелі блоку управління.

Склад:

- Точковий матричний дисплей з фоновим підсвічуванням;
- Клавіатура для виконання локальних операцій, що включає 4 клавіші на передній панелі модуля і аварійна сигналізація;
- 8 шт. вихідних реле з вільним потенціалом;
- Ethernet інтерфейс для дистанційного керування в мережі 10/100 Base-TX по протоколу TCP/IP, та з послідовним інтерфейсом RS232;

Функції:

- Централізоване управління всією системою;

- Моніторинг вихідних струмів і напруги;
- Регулювання рівня напруги;
- Заряд акумуляторних батарей з температурною компенсацією;
- Обмеження струму заряду акумуляторних батарей;
- Заряджання в ручному або автоматичному режимі;
- Тестування акумуляторних батарей (в автоматичному або ручному режимі)
- Моніторинг акумуляторних батарей;
- Відключення акумуляторних батарей (захист від глибокого розряду);
- Відключення неперіоритетного навантаження при заниженій напрузі на акумуляторних батареях;
- Зберігання повідомлень про несправності в енергонезалежній пам'яті (журнал подій).

Електроживильна установка напруги постійного струму (AC/DC) потужністю до 2кВт з вмонтованими АБ:

Призначена для живлення постійним струмом обладнання малої потужності.

Таблиця 2.1

Характеристика електроживильної установки (AC/DC)

ЕЖУ И 14000 Б**-* /АБ 2U					
Назва	Складові	max., В	I _{max.} , А	P _{max.} , Вт	Примітки
48-8/АБ-2U (60-6/АБ-2U)	К48-4(2U) (2 шт), КВ48 (модифікація 60В – К60-3 (2U) (2 шт), КВ60	55,2 (60)	8 (6)	441,6	1) обмеження струму заряду АБ; 2) захист від глибокого розряду АБ; 3) сигналізація на сухі контакти (несправності любого з випрямлячів, заниженої напруги постійного струму, пропадання мережі змінного струму); 4) світлодіодна індикація струму навантаження; 5) розміри (ВхДхГ): 2Ux19”(21”)x300мм; 5) вбудовані акумуляторні батареї ємністю до 6,4А/год(48В), 3,2А/год(60В)

Джерело: Побудовано на основі [28]

Електроживильна установка напруги постійного струму (AC/DC) потужністю до 1кВт ЕЖУ И 14000 Б 48/16-хх (60/14-хх, 24/30-хх):

ЕЖУ И 14000 Б **/** –хх призначена для електрозабезпечення споживачів гарантованою напругою постійного струму величиною 48 В (60В,24В) потужністю до 880 Вт, а також автоматичного забезпечення штатних режимів експлуатації двох груп акумуляторних батарей підключених в буфері.

ЕЖУ И 14000 Б **/** –хх функціонально включає:

- чотири паралельно працюючі випрямляючі модулі «К48-4» («К60-3», «К24-7»);
- модуль контролю акумуляторних батарей, індикації та управління КВ48-02 (КВ60-01, КВ24-03);
- контактори захисту АБ від глибокого розряду;
- панель розподілу постійного струму, двома автоматичними вимикачами по АКБ

Електроживильна установка напруги постійного струму (AC/DC) потужністю до 14 кВт ЕЖУ И 14000 Б 48/210-хх (60/175-хх, 24/280-хх):

ЕЖУ И 14000 Б **/** –хх призначена для електрозабезпечення споживачів гарантованою напругою постійного струму величиною 48 В (60В, 24В) потужністю до 14кВт, а також автоматичного забезпечення штатних режимів експлуатації двох груп акумуляторних батарей підключених в буфері.

ЕЖУ И 14000 Б **/** –хх функціонально включає:

- сім паралельно працюючі випрямляючі модулі «К48-30-08» («К60-25-08»,«К24-40-08»);
- модуль контролю, управління та моніторингу по мережі TCP/IP «КВМ48-11»;
- модуль виводу сканточок і резервного управління «МКСР-2»;
- датчик температури, що забезпечує температурну компенсацію заряду АБ;
- контактори захисту АБ від глибокого розряду;
- панель розподілу постійного струму (можливість конфігурації номіналу та кількості) з автоматичними вимикачами по навантаженню, двома автоматичними вимикачами по АКБ.

Можливість підключення периферійних пристроїв: диспетчерський пульт контролю. (Додаток П.2.8)

Основні характеристики електроживильних установок:

ЕЖУ И 14000 Б 48/144-ХД ТА ЕЖУ И 14000 Б 48/210-ХД В ШАФАХ INDOOR:

Склад систем живлення ЕЖУ И 14000 Б 48*/144 –хД та ЕЖУ И 14000 Б 48*//144 –хД ТОВ Завод “Ремпобуттехніка”.

ЕЖУ И 14000 Б 48/144 (210) –хД призначена для електрозабезпечення споживачів гарантованою напругою постійного струму величиною 48 В потужністю до 8кВт (252А), а також автоматичного забезпечення штатних режимів експлуатації двох груп акумуляторних батарей підключених в буфері.

ЕЖУ И 14000 Б 48/144 (210) –хД функціонально включає:

- електроживильну установку ЕЖУ И 14000 Б 48/144 -хх або ЕЖУ И 14000 Б 48/210 -хх (випрямляючий блок);
- ввідно-розподільчий блок змінного струму;
- розподільчий блок постійного струму;
- відсік установки двох груп акумуляторних батарей.

Таблиця 2.2

Характеристика електроживильної установи 14000 Б48

Параметр	48/144 –хД	48/210 –хД
Напруга живлення	90÷170÷275±5В	
Частота вхідної мережі змінного струму	44-66 Гц	
Регулювання вихідної напруги на виходах акумуляторних батарей без АКБ	45-57В	
Вихідна потужність	8000Вт	14000Вт
Робоча температура навколишнього середовища	від 0°С до плюс 65°С	
Вага без акумуляторних батарей	130 кг	150кг
Габарити шафи ШхГхВ	600х600х2200	

Джерело: Побудовано на основі [28]

ЕЖУ И 14000 Б 48/144(210) –хД є цільнозварною шафою з 19”-конструктивом з дверима, які закриваються на ключ. Кут відкриття дверей шафи не менше 120°.

Є можливість зняття задньої і бічних панелей при необхідності. Дозволяє встановлення до стіни, в ряд і «спина до спини» з обслуговуванням системи з лицьової сторони.

Для підведення силових кабелів і сигнальних проводів передбачено кабельний ввід у верхній кришці шафи через гермовводи.

Живлення здійснюється від п'яти провідної (3 фази, 380В, нуль і захисне заземлення) мережі трифазного змінного струму, або від мережі однофазного (230В, нуль і захисне заземлення) змінного струму частотою 50Г

**Основні характеристики джерела безперебійного електроживлення:
ПН12/24-220-0.35÷1.5 (LINE-INTERACTIVE):**

Особливості:

- широкий діапазон вхідної напруги;
- автоматичне регулювання вихідної напруги;
- повне цифрове управління, повний контроль заряду акумуляторних батарей (захист від перезаряду, глибокого заряду, автоматичне регулювання струму заряду);
- функція холодного старту;
- захист від короткого замикання, перевантаження та перенапруги;
- світлова та звукова сигналізація сигналів роботи;
- широкий діапазон вхідної частоти, сумісність з дизель/бензогенераторами;
- управління функцією роботи від акумулятора внутрішнім процесором;
- сухі контакти керовані програмним забезпеченням;
- моніторинг та керування по RS232 або USB (опціонально);
- однофазна вхідна та вихідна мережа;
- автоматичне перезавантаження. (Додаток Р.2.9)

ON-LINE ПН48/72-220-(1.0К/С, 2.0К/С, 3.0К/С) RACK-ВИКОНАННЯ:

Особливості:

- можливість двійного встановлення (горизонтально та вертикально);
- двонаправлений LCD;
- Online (двійне перетворення вхідної мережі) з коректором потужності (PFC);

- повний цифровий контроль (DSP);
- широкий діапазон вхідної напруги;
- автоконтроль при запуску UPS;
- холодний старт (DC);
- багатофункціональний захист;
- світлова та звукова сигналізація сигналів роботи;
- програмне забезпечення входить в комплект поставки;
- однофазна вхідна та вихідна мережа;
- функція коректного заряду акумуляторної батареї (незалежно від рівня вхідної напруги);
- захист від глибокого розряду акумуляторних батарей;
- встановлення на підлогу або в 19” шафу.

Конфігурацію габаритних розмірів можливо змінювати в залежності від потреб замовника.

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПЕРЕТВОРЮВАЧА НАПРУГИ «ПН60-48-6-Д1RS»:

Конвертором напруги (DC/DC) є перетворювач напруги з вхідною мережею 60В постійного струму в напругу постійного струму 48В, потужністю до 6кВт.

Призначений для живлення різноманітної електронної апаратури стабілізованою напругою постійного струму.

ПН60-48 функціонально включає:

- паралельно працюючі конверторні модулі «ПН60-48» 4шт. для ПН60-48-6/4)-Д1RS та 4шт. для ПН60-48-6/5-Д1RS при розширенні 6шт.;
- модуль контролю, управління та моніторингу по мережі TCP/IP «КВМ48-11»;
- модуль виводу сканточок і резервного управління «МКСР-2»;
- панель розподілу постійного струму, з чотирма автоматичними вимикачами по навантаженню 48В і одним по вхідній мережі 60В.

Можливість підключення периферійних пристроїв – диспетчерський пульт контролю.

ПН60-48 є цільнозварною настінною шафою з 19”-конструктивом з дверима, які закриваються на ключ. Кут відкриття дверей шафи не менше 120°.

Є можливість зняття бічних панелей при необхідності, обслуговування ПН60-48 з лицьової сторони.

Для підведення силових кабелів і сигнальних дротів передбачено кабельний ввід у верхній кришці шафи через 47рибутків47в.

Електрощитове обладнання (ЩО, ЩР, АВР, ЩДГ):

ЩР–40А–Д (У) – щит розподільчий:

- Вхідний автоматичний вимикач – 2шт.;
- Контакттор переключення двох фідерів – 2шт.;
- Реле контролю вхідної мережі – 2шт.;
- Вилка 3-ох контактна кутова для підключення дизель-генератора – 1шт.;
- Ручний перекидний 3-х фазний рубильник для вибору мережі живлення від основного входу або від ДЕС;
- Перекидний вимикач на дизель-генератор – 1шт.;
- Вихідний автоматичний вимикач 3ф. – 3шт.;
- Вихідний автоматичний вимикач 1ф. – 6шт.;
- Силове реле відключення кондиціонера при пожежі – 1шт.;
- Шина нуля та заземлення;
- Щиток металевий, навісного типу.

Можлива інша конфігурація, згідно ТЗ замовника

ЩВОР – шкаф ввідно-обліковий та розподільчий:

- Вхідний автоматичний вимикач – 1шт.;
- Облік електроенергії здійснюється за допомогою 3-х фазного лічильника;
- Обмежувачі перенапруги (захист від грози) – 4шт.;
- Диференціальне реле напруги з автоматичним вимиканням – 1шт.;
- Автоматичні вимикачі навантаження 1ф – 3ф – 6шт*;
- Силове реле відключення кондиціонера при пожежі – 1шт.;
- Шина нуля та заземлення;
- Клеми підключення вхідної мережі, навантаження та підключення блока дизель-генератора;

- Ручний перекидний 3-х фазний рубильник для вибору мережі живлення від основного входу або від ДЕС;
- Вилка 3-ох контактна кутова для підключення дизель-генератора – 1шт.;
- Щиток металевий, навісного типу.

Можлива інша конфігурація, згідно ТЗ Замовника

Отже, завод виробляє більше ніж 22 види продукції електроживлення постійного та перемінного струму. Та на цьому діяльність компанії не закінчується, адже підприємство також надає спектр таких послуг як:

- Обробка листового металу на високоточному обладнанні з ЧПУ (пробивання, перфорації, формування, гравірування, фрезерування, різка будь-якої складності);
- Розробка систем електроживлення для різної апаратури (побутової, промислової);
- Серійне виробництво вузлів або систем харчування по ТЗ замовника;
- Виготовлення ручного монтажу та регулювання радіоелектронної апаратури;
- В'язка джгутів проводки до будь-якого обладнання;
- Зварювальні роботи полуавтоматами;
- Фарбування методом нанесення порошкових покриттів (2400*800*1500);
- Ґрунтовка нанесенням порошкового цинку;
- Піскоструминне очищення малих і габаритних деталей (2400*800*1500);
- Матування скла піскоструминним методом;
- Пайка друкованих плат хвилею.

Всі вище перелічені роботи виконуються сучасним, високотехнологічним обладнанням, який має наступні характеристики:

1. Фрезерний-граверний верстат «DATRON»:

Устаткування дозволяє обробляти такі матеріали як: алюміній, мідь і їх сплави, пластик та текстоліт.

Системи забезпечують високу ступінь точності, широкий спектр функцій і разом з тим простоту в експлуатації.

Верстат M8 / M35 був розроблений спеціально для обробки алюмінію та пластику на високих швидкостях, і гарантує високу якість. Верстат DATRON M8 / M35 надає робочу область 1000мм × 700 мм × 150 мм.

Підготовка керуючих програм може бути виконана безпосередньо за допомогою системи ЧПУ верстата, або ці програми можуть бути підготовлені на різних CAD / CAM системах і передані в верстат за допомогою інтерфейсів.

Можливості:

- Фрезерування металевих і пластикових деталей;
- Фрезерування і гравірування передніх панелей і корпусів;
- Друковані плати: Фрезерування друкованих плат, контурна різка, свердління;
- Навчальна система програмного керування;
- Створення ливарних форм і моделей;
- Різні види гравірування;
- Нанесення позначок;

Основний асортимент продукції, що випускається:

- корпусу і деталі приладів;
- радіатори для РЕА;
- панелі приладів;
- шильди;
- таблички.

Також, завод може в найкоротші терміни виготовляти високоякісні дослідні зразки, а також дрібносерійне виробництво. Деталі можуть мати складні криволінійні поверхні, велика кількість технологічних переходів.

2. Координатно-пробивний прес з ЧПУ «Yawei» :

Надшвидка преміум модель, яка дозволяє виконувати до 3600 циклів в хвилину. Прес налічує 30 інструментів в стандартному барабані. Прес має технологію запам'ятовування позицій інструментів, а саме: фірмова технологія компанії «NISSHINBO», Японія. Також «Yawei» автоматично відключає

датчики і детектори, а також прес можна легко установити та зняти необхідні інструменти.

3. Гільйотинні ножиці серії LGSK з ЧПУ:

Контролер Delem DAC360 (Нідерланди), має наступні характеристики:

- Сучасний дизайн;
- Високоточні гідравлічні гільйотини з трьома крапками упору;
- Кут різання можна регулювати за допомогою електродвигуна;
- Задній упор рухає серводвигун PANASONIC змінного струму для швидкого і точного позиціонування;
- Пневматична підтримка листа.

4. Листозгинальний прес з ЧПУ

Даний вид пресу має високу точність, високу швидкість та високу жорсткість. Також устаткування має електрогідравлічну серво систему та робочий стіл з автоматичною гідравлічної компенсацією прогину. А механізм компенсації прогину, забезпечує згинання відповідної глибини і точності.

5. Гідравлічний прес для гнуття «Ваукал» :

Прес має наступні характеристики:

- Моноблочна зварна станина, забезпечує стійкість до статичних і динамічних навантажень;
- Гнучкі траверса преса з робочим ходом зверху вниз з приводом від високоточних циліндрів подачі, переміщається по високоточним направляючим;
- Система електронної синхронізації рухів за допомогою технології пропорційного розподілу зусиль по двох напрямних дозволяє здійснювати постійний контроль паралельності переміщення траверси за допомогою системи ЧПУ, забезпечувати максимальну точність згинання і повторюваність виготовлення деталей;
- Вимірювання переміщень і ходу робочих елементів за допомогою високоточних лінійних шкал;

- Контроль від ЧПУ задньої траверси з електроприводом через кульково-гвинтові пару, забезпечує високу точність переміщення і управління становищем задніх упорів;
- Гідравлічне обладнання блочного типу провідних європейських виробників;
- Компактна електророзподільна шафа з системою вентиляції;
- Повна відповідність вимогам з безпеки машин Європейського Союзу і маркується знаком CE.

6. Виготовлення друкованих плат:

Технологічна підготовка виробництва друкованих плат виконується відповідно до максимальних можливостей обладнання та вимогами стандартів IPC (міжнародна асоціація виробників електроніки).

При розміщенні замовлення на виготовлення друкованих плат необхідно надати файл проекту друкованої плати в наступних САПР:

- PCAD 4.5;
- PCAD 8.5;
- PCAD 200x;
- OrCad;
- Protel;
- Gerber-274X;
- Sprint Layout;
- Accel Eda.

Також завод приймає замовлення на виготовлення друкованих плат за кресленнями і фотошаблонів замовника.

Проект необхідно супроводити картою замовлення або супровідним листом до технологічних вимог до друкованої плати.

При технологічній підготовці виробництва, в обов'язковому порядку, враховуються вимоги замовника до розміщення друкованих плат на груповий заготівлі відповідно до можливостей обладнання для виконання монтажу компонентів по SMT-технології.

Технологічна підготовка проводиться одноразово і при повторному замовленні не пізніше 12 місяців до вартості виготовлення не включається.

7. Система хвильової пайки «Soho 1025-PCS»:

Система хвильової пайки «Soho 1025-PCS» була створена виключно для пайки друкованих плат, оснащених електронними компонентами.

Система може бути використана тільки в закритому приміщенні, яке забезпечує вибухобезпечну атмосферу.

Система хвильової пайки, високопродуктивна СМД система пайки друкованих плат, є настільною системою з нижче вказаними характеристиками:

- Подвійний блок з нержавіючої сталі для пайки хвилею;
- Управління за допомогою модуля PCS 18;
- Привід насоса з електронним управлінням;
- Високопродуктивний склокерамічний підігрівач;
- Подача спіненого флюсу.

Як ми бачимо завод надає широкий спектр послуг, тому і не дивно, що підприємство співпрацює з багатьма компаніями. А саме за декілька років успішної роботи, підприємство накопичило великий досвід співпраці з багатьма різногалузевими організаціями, такими як:

1. **ПрАТ «Київстар»** - українська телекомунікаційна компанія, що надає послуги мобільного зв'язку і доступу до мережі Інтернет. А на початку 2015 року є найбільшим оператором мобільного зв'язку, а також одним з найбільших інтернет-провайдерів в Україні.
2. **ПрАТ «МТС Україна» («Vodafone»)** - компанія, що надає телекомунікаційні послуги на території України. МТС Україна була першою на українському ринку компанією мобільного зв'язку. Утворена 11 листопада 1992 року як спільне підприємство Український Мобільний Зв'язок (раніше – UMC, SIM-SIM, Джинс, Jeans і Ecotel).
3. **ПАТ «Укртелеком»** - українська приватна телекомунікаційна компанія, найбільший в країні оператор фіксованого зв'язку. Штаб-квартира розташована в Києві. До 2011 року – Відкрита Акціонерна Компанія

«Укртелеком», з 2011 року – Публічна Акціонерна Компанія «Укртелеком».

4. **ПриватБанк** – найбільший комерційний банк України, займає лідируючі позиції за всіма фінансовими показниками серед українських банків. Становить близько 15% всієї банківської системи країни. Головний офіс розташований в Дніпропетровську.
5. **ВАТ «Укртранснафта»** - оператор системи магістральних нафтопроводів України, другої за величиною в Європі. ВАТ «Укртранснафта» забезпечує транспортування нафти на українські нафтопереробні заводи і транзитні поставки в країни Східної і Центральної Європи.
6. **Компанія «Телефонні системи і мережі» АНФЕР»** представляє інтереси Групи компаній «АНФЕР» в Україні. Працюючи з 1998 року на телекомунікаційному ринку, компанія придбала репутацію надійного партнера, чий успішні проекти, а їх більше 500-та, реалізують найвищі вимоги замовників.
7. **Науково-виробниче об'єднання «Сигма-Т»**, засноване в 1991 році, є в даний час одним з провідних підприємств України, що спеціалізуються на виробництві засобів зв'язку. Основний напрямок діяльності – розробка, виробництво, монтаж і пуско-наладка цифрових АТС (ЦАТС) типу СТМ-256х®.
8. **Компанія «Связьтелекомстрой»** заснована в 2003 році групою однодумців, які мають великий і різноманітний досвід в управлінні виробництвом, управлінському консультуванні і телекомунікаційних технологіях з 1991 року.
9. **ТОВ «М-Інфо»**. Компанія пропонує широкий спектр інженерних систем і комплексних рішень для забезпечення безперебійної роботи обчислювального і комунікаційного обладнання: ЦОД і серверних приміщень, телекомунікаційних комплексів, лінійно-апаратних цехів, базових станцій і АТС, систем управління технологічними процесами і промислового устаткування, медичних і дослідницьких комплексів.

Також, крім основних партнерів завод «Ремпобуттехніка» співпрацює з такими основними партнерами, як: Magnetics; Electronics; FCT; Degson; Fischer Elektronik; Nichicon; SANYO DENKI; VISHAY; PUCKO; TOTEN Cabinets; Mouser ELECTRONICS; BOURNS; CBIelectric; NIKKOHM; EIC Semi LTD.

Маючи таку велику кількість партнерів і постачальників, це свідчить про те, що компанія є досить великою і налічує багато різноманітних підрозділів та працівників.

Кількість персоналу складає 306 працівників. Наявність співробітників всіх спеціальностей, необхідних для виконання замовлень від технічного завдання клієнта до випуску готового виробу.

Підприємство складається з дипломованих фахівців в області проектування і розробки систем гарантованого електроживлення та потужної технічної бази для виготовлення продукції високої якості та практичного застосування і хорошого естетичного вигляду.

Отже, з наведеної вище інформації про підприємство, можна зробити висновок, що ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» є досить велике підприємство. З великою кількістю якісної продукції завод займає лідируючі позиції на ринку з продажу обладнання постійного та перемінного струму в Україні. Також підприємство неодноразово нагороджувалось дипломами за перемогу в конкурсі «100 кращих товарів України».

2.2 Виявлення основних видів ризиків зовнішньоекономічної діяльності підприємства

На даний момент на підприємстві оцінка та управління ризиками здійснюється недостатньо. З нашої точки зору, на ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» існує необхідність в розробці системи виявлення та оптимізації ризиків.

Хоча дане підприємство не займається оцінюванням рівня ризиків, та це не означає що воно не зіштовхується з ними в процесі здійснення своєї діяльності. Але завод несе втрати, які іноді мають збиткові наслідки. При здійсненні своєї діяльності, підприємство на своєму шляху зустрічається як із внутрішніми, так і зовнішніми ризиками. Внутрішні ризики включають несприятливі ситуації, що виникають у самому середовищі підприємства, а саме в одній із підсистем, управлінській чи виробничій. Йде мова про мікросередовище підприємства. До зовнішніх ризиків відносять ризики макросередовища, тобто на які підприємство не може впливати. Дані ризики є складнішими у управлінні, оскільки не залежать від діяльності працівників підприємства.

Так як ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» – це підприємство, діяльність якого виходить за межі України, його зовнішні ризики подвоюються. Це спричинено тим, що до ризиків, які виникають при діяльності у власній країні додають ще й ризики зарубіжної діяльності підприємства на міжнародному ринку. Такі ризики можуть бути пов'язані з економічними, політичними, соціальними, фінансовими та іншими ситуаціями в країні та за її межами при здійсненні діяльності підприємством.

Одним з найбільш поширених можна назвати ризик затримки поставки товару при імпорті, тобто транспортні ризики. Дуже часто, завод використовує спосіб поставки Інкотермс – СРТ, де за перевезення відповідають, як продавець так і покупець. Суть ризику в тому, що коли завод обирає перевізником міжнародну компанію існує велика кількість різних ризиків, а саме: партнери можуть не відправити товар, або ж

пошкодити його, до передання покупцю. Насправді, ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» вже зустрівся з втратою коштів через доставку товару до України. Підприємство замовило продукції в Шанхаї (Китай), і вирішили відправити на Україну способом поставки FOB Шанхай, тобто морським транспортом. Але так як, в місті Шеньчжень завод має своїх 2 контейнера, було прийнято рішення відправити товар саме з цього міста. Про доставку продукції з міста в місто в Китаї контрагенти в контракті не зазначили, і фіксованої ціни за доставку вказано не було, тому прийшлося шукати перевізника, аби доставити товар до пункту відправки в Україну. І коли на митниці в Україні, при розмитненні товару, був виставлений рахунок за доставку до порту в \$3000, що на українську гривню коштувало $\$3000 * 28,32 = 84960$ грн., підприємство зрозуміло, що понесло великі фінансові втрати, адже доставка з міста в місто, коштувала заводу як доставка двох контейнерів з Шанхаю в Україну. Такі втрати сталися через те, що завод не повністю проаналізував умови поставки товару і не врахував всі ризик, які могли б статися при перевезенні свого замовлення. Або ж взагалі, коли підприємство знаходить в Інтернеті сайт, на якому замовляє товар, оплачує його, а надалі закордонне підприємство зникає і в кінцевому підсумку, наша організація залишається без деталей, які замовила, та втрачає велику суму коштів.

Також, завод може наткнутися на ризик втрати товару при доставці до пункту призначення.

Окрім транспортних ризиків, підприємству слід звертати увагу на зміну ціни на продукції, адже це також є ризик, через який завод може понести значні фінансові втрати.

Розглянемо, ціну на одну з деталей, а саме на діоди, які ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» замовляє за кордоном за останніх 6 років:

Рис 2.1. Динаміка зміни ціни на діоди з 2012-2017 рр.

Джерело: Розроблено автором

Як ми побачимо з діаграми, то коливання ціни є досить значним. Найнижчою ціна була в 2012, 2014 і 2015 роках, яка становила \$0,01/шт. Найбільш високою була ціна була в 2017 році, її ціна становила \$0,085/шт. Що говорить про те, що з кожним роком ціна на деталі зростає і в досить швидких темпах. Найчастіше причиною підвищення цін, є коливання валюти. А за останні роки валюта подорожчала в тричі. Тому слід розглянути валютний ризик на підприємстві і проаналізувати які втрати може понести завод через це.

Уявимо таку ситуацію. Дане підприємство укладає контракт з іноземним партнером на суму \$200000. На момент укладання контракту курс гривні, тобто національної валюти, становив 26,15 грн. за 1 дол. На момент здійснення платежу курс підвищився і досяг рівня 27.09 грн. / 1 дол. В такому випадку підприємство-імпортер у зв'язку зі збільшенням курсу отримає збиток. Для визначення рівня втрат проведемо розрахунки:

Видатки підприємства-імпортера за курсом на момент укладання контракту могли становити: $\$200000 \times 26,15 = 5230000$ грн.

Фактично підприємством було сплачено: $\$200000 \times 27,09 = 5418000$ грн.

Тому, внаслідок зміни курсу валюти, дане підприємство отримає втрати у розмірі: $5230000 - 5418000 = -188000$ грн.

Отже, здійснюючи зовнішньоторговельні операції в іноземній валюті, ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» має потенційний валютний ризик за рахунок зміни валютних курсів.

Також підприємство може зіштовхнутися з ризиком не поставки товару, або ж коли закордонний партнер постачає продукцію, яка не відповідає дійсності. Це можливо тоді, коли підприємству потрібно буде шукати нових закордонних партнерів. Ризик можливий в тому, що після замовлення і оплати товару, підприємство-партнер зникає, його не можна знайти ні в електронному пошуку, ні по телефонному зв'язку.

Так як ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» співпрацює з перевіреними партнерами, то ризик неотримання товару зводиться до мінімуму, оскільки при укладанні договорів підприємство використовує авансовий платіж в розмірі 50%, а решта суми сплачується після отримання продукції, а з підприємствами, з якими завод співпрацює тривалий час, існує відстрочка платежу, але в даному випадку, існує і ризик затримки поставки продукції. Також ризик затримки поставки продукції, існує тоді, коли при транспортуванні, втрачається товар, частково або повністю. Аби його знайти, потрібна велика кількість часу. Наприклад, нещодавно, завод при транспортуванні свого замовлення з Китаю, через Турцію, в аеропорт Бориспіль Київської області, недорахувався двох контейнерів. І замість десяти приїхало вісім. Авіалінія надала інформацію, що товар прибув згідно інвойсу. Для того, щоб ТОВ Завод «Ремпобуттехніка», не втратив значних коштів, через затримку вироблення продукції, для продажу, підприємство попросило, щоб авіалінія надала їм довідку про втрату вантажу, на що була відмова, адже перевізникам надається 21 день, аби знайти вантаж. Чекати такий тривалий період завод не міг, тому була написана заява на аеропорт Борисполя, де при перевірці та присвоєним номерам кожному контейнеру,

була ідентифікована продукція заводу. Але, якби контейнери, були втрачені за межами країни, підприємство понесло би значних додаткових втрат на пошуки товару.

Для того, щоб дізнатись, яку суму може втратити ТОВ Завод «Ремпобуттехніка», при затримці вироблення продукції, через невчасну поставку деталей з-закордону, проведемо розрахунки:

Інформація про розрахунки з одним із партнерів, подана в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Платіжні розрахунки підприємства–партнера

Показники	Значення
Кількість вироблення продукції за рік	1128
Середня вартість однієї поставки	30944,93 грн.
Кількість несвоєчасно зробленої продукції	9
Середня вартість несвоєчасно зробленої одиниці продукції	306,39грн.
Середній термін відстрочки поставки замовнику	30 днів
Середній термін затримки готової продукції	15 днів

Джерело: Виконано автором

Проаналізувавши платіжну історію відносин ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» та підприємства–партнера (Тайвань), можна побачити, що з 1128 шт виробленої продукції за рік лише 9 було невчасно зроблено. Загальна сума даних виробів становить:

$$306,39 \times 9 = 2757,51 \text{ грн}$$

В цілому за рік підприємство–партнер сплатить за куплену у ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» продукцію:

$$30944,96 \times 1128 = 34905914,88 \text{ грн.}$$

Середня вартість затримки готової продукції (15 днів) при середньому терміні відстрочки (30 днів) становитиме:

$$306,39 \times 15 = 4595,85 \text{ грн.},$$

Сума, яку може втратити підприємство, а саме 4595,85 грн, здається незначною, порівняно з оборотами за рік, а саме 1100300,26 грн. Але проаналізувавши тільки один вид товару, не можна визначити повних фінансових втрат, які може понести завод, адже існує і набагато дорожча продукція, яку підприємство поставляє замовникам. Якщо наприклад взяти іншу продукцію, яка буде коштувати приблизно 5000 грн, то підприємство може понести втрати в сумі: $5000 \times 15 = 75000$ грн. Що буде серйозною проблемою.

В деяких контрактах, вказується, що при невчасній поставці товару, завод буде змушений сплачувати пеню. Але, якщо перевищити термін відстрочки поставки, то ризик взагалі може бути критичним, адже замовник може відмовитись від замовлення, що буде коштувати ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» в сумі понад 34905914,88 грн

Отже, як ми бачимо, при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, в ТОВ Завод «Ремпобуттехніка», існує велика кількість ризиків, через які підприємство може понести досить значні втрати. Якщо брати до уваги ризики за наслідками, то Завод можна віднести, до другої категорії, а саме: критичний, тому що при аналізі ризиків, деякі з них вказують на те, що підприємству загрожує втрата прибутку, через затримку поставки деталей з-за кордону, або ж через коливання валютного курсу.

2.3. Оцінка способів оптимізації зовнішньоекономічних ризиків на підприємстві

При проведенні ЗЕД суть управління ризиками зводиться до досягнення такого становища, коли ризик можна вважати прийнятним і виправданим. Для цього потрібно вміти робити оцінки ризикам з метою вибору з них тих, які можна прийняти, якими можна управляти і від яких слід відмовитися. [88]

ТОВ Завод «Ремпобуттехніка», так як і більшість підприємств, не займаються оцінкою ризиків здійснення своєї зовнішньоекономічної діяльності на підприємстві, хоча це є одним із найголовніших факторів успішної діяльності усіх видів організації.

Звідси і починаються всі проблеми заводу, адже при неправильній організації роботи, виникають проблеми функціонування в майбутньому, а саме виникають фінансові чи майнові втрати.

Насамперед ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» перед початком укладання угоди з контрагентом не планує свою діяльність, а тому і не знає які ризики його чекають у майбутньому і як з ними боротись. І кожен раз при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, завод зустрічається з низкою проблем, через те, що з самого початку не проаналізували способів доставки чи ризики які можуть зустрітись при здійсненні операції.

Відсутність інформації про нових партнерів викликає невизначеність при виборі нових підприємств для співпраці, що викликає серйозні ризики, якими завод нехтує, через це підприємство може навіть призупинити своє виробництво при неотриманні деталей для роботи.

ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» для оцінки ризиків не бере до уваги такі фактори, які є найбільш впливовими на рівень ризику:

- фінансовий стан підприємства–партнера;
- досвід успішної співпраці у минулому (а саме своєчасність платежу та сплата боргів чи відправка продукції);

- репутація підприємства–партнера, його перспективи та можливості на діючому ринку.

На рисунку 2.2 ми можемо побачити і оцінити, які ризики присутні на заводі, і які з них можуть найбільше завдати шкоди.

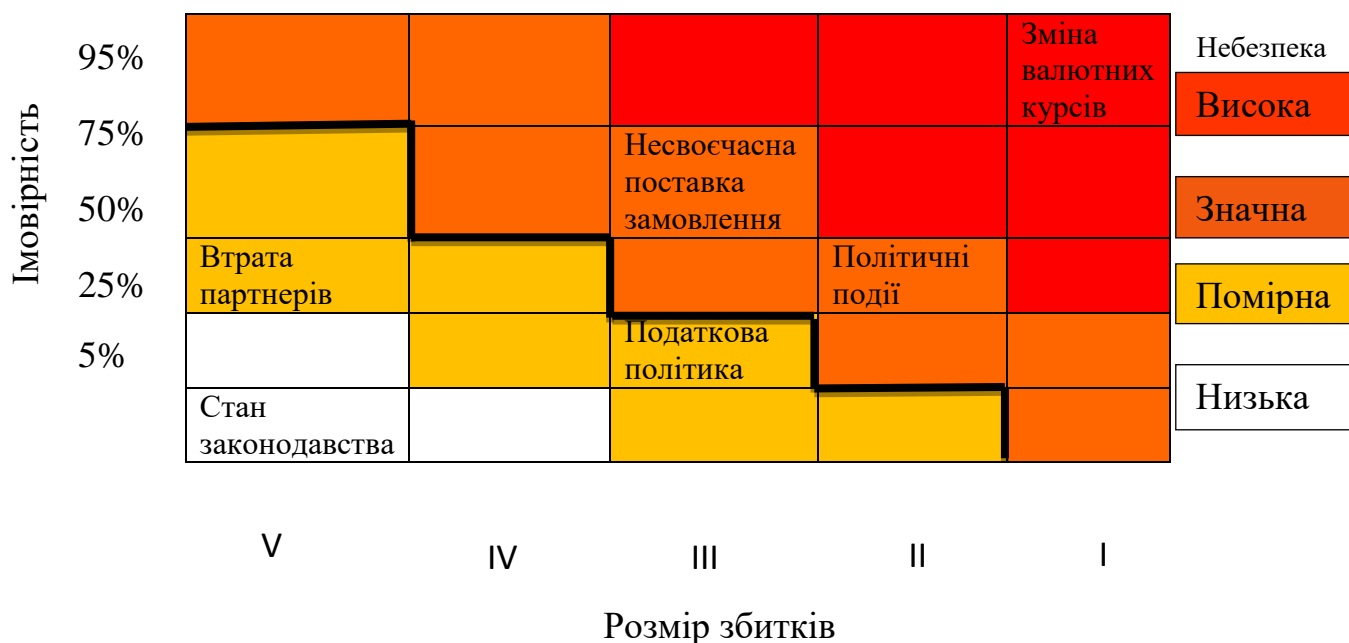

Рис. 2.2 Карта ризиків ТОВ Завод «Ремпобуттехніка»

Джерело: Побудовано автором на основі [78]

Найбільш поширеним ризиком, згідно рисунку 2.2, при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності є валютний ризик. ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» купує свою продукцію на зарубіжних ринках, тому зовнішньоторговельні операції відбуваються в іноземній валюті. Зміна курсу валют спричиняє валютний ризик. Здійснюючи зовнішньоекономічні операції іноземний споживач може стикнутись з проблемою отримання іноземної валюти для розрахунку за товар, а експортер, у свою чергу, може мати труднощі з обміном отриманої іноземної валюти на національну.

Дане підприємство не проводить виявлення валютних ризиків. Зовнішньоторговельні операції здійснює у двох валютах – долар США та Євро. Однак більшість контрактів укладається в доларах США. Саме це породжує ризик, оскільки кожен регіон чи країна мають свої урядові

постанови, за допомогою яких регулюються експортно–імпортні операції. Їх незнання та нерозуміння може призвести до настання ризику з несприятливими наслідками.

Також, згідно карти, вагомим ризиком є несвоєчасна поставка товару. На заводі досить часто зустрічається даний вид ризику, але кардинальних дій підприємство не приймає аби нівелювати такий ризик. А страхування вантажу вказується тільки в умовах поставки «ІНКОТЕРМС», тому ніякого додаткового страхування підприємство не використовує. Наразі існує багато транспортно-експедиторських організацій, які можуть доставити вантаж від постачальника до складу підприємства, і тоді за всі ризики, які пов'язані з транспортуванням, бере на себе експедитор. Але в даному випадку всі ризики бере на себе завод.

Часто буває так, що при експорті в Україну, іноземні постачальники не знають як правильно виписати інвойс. Некоректне оформлення, як правило, призводять до затримок доставки товару для замовника. Покупцеві доводиться знову звертатися за інформацією та вносити коригування в уже оформлені документи. Все це призводить до непередбачених витрат. Даний вид ризику підприємство не аналізує, тому досить часто відправляє інвойс постачальнику, аби внести зміни.

До ризиків договірному процесу входять і політичні ризики, які також виділені в «Карті ризиків», з значною імовірністю настання. Адже насправді, кожен день у світі щось відбувається, міняються вказівки уряду в різних країнах, на які підприємство не здатне ні реагувати, ні втручатись, ні нівелювати даний ризик. І велика імовірність того, що в будь-який момент наша країна, може поставити ембарго на імпорт, через яке підприємство втратить як і потенційних споживачів своєї продукції, так і зазнає великих фінансових втрат, причому категорія ризику за наслідками може бути катастрофічною, тобто підприємство може стати банкрутом. Завод також не бере даний ризик до уваги, хоча існує велика імовірність його настання через воєнні дії на території нашої країни.

З помірною небезпекою на підприємстві існують ризики втрати партнерів. Ризик втрати партнерів відноситься до помірної небезпеки, тому що такий ризик існує, але з малою вірогідністю, адже ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» вчасно виконує всі зобов'язання згідно договору. Але втрата партнерів може існувати тоді, коли постачальник відправив не той товар, після чого довіра зразу зникає. Аби не втрачати великі кошти, заводу слід перевіряти посилку ще на митниці, і в разі невідповідності продукції, підприємство може оформити декларацію про невідповідність товару, при цьому не втрачаючи жодних коштів. Адже після розмитнення, підприємство втрачає не тільки значну суму коштів за це, а і з'являються додаткові проблеми з поверненням або обміном товару. В таких випадках, контрагент не завжди бажає робити повернення за свій кошт. Тому в таких ситуаціях виникає ризик втрати партнерів. На заводі даний вид ризику не оцінюють, тому і відбувається втрата коштів

Згідно з українським законодавством права та обов'язки сторін зовнішньоекономічної угоди визначаються правом місця її укладання або ж правом країни, обраної сторонами за їх взаємною згодою. Питання вибору такого права є дуже важливим, оскільки залежно від того, право якої держави буде застосовуватися при розгляді спорів між контрагентами, можуть по-різному вирішуватися такі принципові питання, як сам факт укладення угоди, момент переходу ризику від однієї сторони до іншої, обсяг вимог, що можуть пред'являтися однією стороною до другої, тощо.[3]

В такому випадку, законодавство має найнижчу ступінь ризику, адже так як зовнішньоекономічні контракти укладаються на території України. Але ризик існує в тому, що відносини з партнерами завод буде на довірі. Адже, якщо сума контракту не значна, то підприємство не буде оскаржувати ті чи інші некоректні дії фірми контрагента, тільки через те, що вирішення конфлікту, буде коштувати заводу більше, ніж сума контракту. Тому звідси виникає низка ризиків, які можуть статись, через довірчі відносини з постачальниками.

Отже, ризики на підприємстві існують через те, що підприємство не займається своєю внутрішньою діяльністю, тобто, існують недоліки у системі

управління компанією та у організації виробничого процесу. Звідси і виникають зовнішні ризики, які чомусь, підприємство не бере до уваги і не намагається їх усувати.

Недоліки в управлінні внутрішньою діяльністю, породжують великі ризики, адже недосконале управління заводом, а саме мова йде про кваліфікацію кадрів, невміле управління виробничим процесом може нести за собою втрати в здійсненні зовнішньої діяльності підприємства.

Хоча, насправді, оцінка способів оптимізації зовнішньоекономічних ризиків підприємства також не здійснюється. Як було проаналізовано вище, завод не займається усуненням ризиків абсолютно. А це можна сказати, один із найважливіших факторів успішної діяльності підприємства. Адже правильно проаналізовані майбутні ризики, їх дія та вплив можуть не тільки стабілізувати роботу підприємства, а ще й отримати додатковий прибуток.

Висновки до розділу 2

ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» заснований в грудні 1995 року в м. Тернопіль. Підприємство входить в першу п'ятірку основних виробників та постачальників систем гарантованого електроживлення постійного і змінного струму в Україні.

Завод пропонує повний комплекс послуг від розробки технічного рішення до організації серійного випуску продукції в області сучасних систем гарантованого електроживлення. А також підприємство виготовляє продукцію таких галузей як енергетика, оператори фіксованого та мобільного зв'язку, Internet-провайдери, глобальні та локальні оператори кабельного телебачення і радіомовлення, та має замовлення на розробку систем пожежної та охоронної сигналізації, держспецзв'язок.

Так як завод здійснює зовнішньоекономічну діяльність, то зустрічається з великою кількістю ризиків, які негативно впливають на підприємство.

Найбільш серйозними ризиками можна виділити валютні, фінансові та транспортні ризики. Валютні ризики виникають при коливанні іноземного курсу валюти, при якому в більшості випадків, підприємство може втратити значні кошти. Адже при укладанні зовнішньоекономічної угоди, курс валюти може бути менший, аніж при поставці товару. При проведенні розрахунків у розділі 2, було виявлено, що зростання валютного курсу, навіть на 1 дол. США, може значно вплинути на підприємство.

Також великий вплив мають фінансові та транспортні ризики. Я би сказала, що фінансові ризики виникають через транспортні. Тому що, так як ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» є імпортером, то існує велика імовірність затримки поставки продукції, через різні транспортні дії, а саме:

- Експортер довго не відправляє замовлення;
- Довга доставка до пункту відправлення замовлення, тобто до пунктів авіаліній, морського пункту призначення чи залізничного;
- Затримка на митниці, або довге розтаможення посилки;
- Втрата замовлення;

- Форс-мажорні обставини, до них можна віднести несприятливі погодні умови, катаклізми чи стихійні лиха.

Тому, через такі події відбуваються фінансові втрати, адже так як ТОВ Завод «Ремпобуттехніка», замовляє з-закордону деталі до обладнання, яке виробляє і збуває в Україні, може бути несвоєчасно виготовлена продукція, і через це, замовники можуть або відмовитись від замовлення, або ж в контракті зазначається відсоток пені, через який буде сплачуватись сума за затримку поставки товару.

Щоб нівелювати дані ризики, заводу потрібно зробити прогнозування своєї діяльності та попередній аналіз можливих ризиків.

Найкращим варіантом оптимізації ризиків є страхування. Оскільки саме цей вид є найпоширенішим і простим у використанні. А також він є низько затратним.

Ще одним способом, яким чином уникнути транспортних ризиків, або хоча б зняти з себе відповідальність за їх настання – це найняти транспортно-експедиторську компанію, які укладають між собою угоду. Згідно з умовами цього Договору Клієнт доручає, а Експедитор зобов'язується за плату і за рахунок Клієнта надати транспортно-експедиційне обслуговування, відповідно до узгоджених Сторонами Заявок. В якому вказується: вид, найменування, розміри, вага вантажу; сума, що підлягає сплаті Експедитору; пункти відправлення та призначення вантажу; найменування Вантажовідправника та Вантажоодержувача; дата завантаження та розвантаження або термін перевезення; умови перевезення; особливі вказівки Клієнта; інші умови, узгоджені Сторонами.

Тому, підсумовуючи розділ 2, можна сказати, що здійснюючи зовнішньоекономічну діяльність, підприємство зустрічається з ризиками, які можна частково або повністю усунути.

Розділ 3. Вдосконалення способів оптимізації зовнішньоекономічних ризиків ТОВ Завод «Ремпобуттехніка»

3.1 Розробка заходів мінімізації зовнішньоекономічних ризиків підприємства

Підприємство здійснює свою діяльність в середовищі, яке постійно змінюється під впливом різних факторів. Тому досить часто будь-які рішення приймаються в умовах невизначеності, без наявності достовірної інформації.

В ринковій діяльності підприємства існує ймовірність настання ситуації, за якої можлива втрата частини прибутку. Йде мова про ризики, які є неминучими. Виникає необхідність передбачення цих ризиків, визначення можливих втрат від них, розробки заходів щодо їх усунення чи зменшення негативних наслідків при їх настанні.

Проведений аналіз свідчить про те, що при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, підприємство зустрічається з значною кількістю труднощів і обмежень, які супроводжуються появою ризиків.

Щодо ризиків на ТОВ Завод «Ремпобуттехніка», то підприємство взагалі майже не звертає уваги на їх оптимізацію. Тому, на наш погляд, було б доцільно запропонувати наступні дії, аби уникнути ризиків, які можуть статись в майбутньому.

Для початку підприємству слід налагодити свою організаційну діяльність, а саме, приділити більшу увагу трьом головним пунктам управлінської сфери: плануванню; організації та контролю.

Під плануванням розуміється розробка майбутніх стратегій підприємства і визначення коротко- і довгострокових цілей підприємства. Організація діяльності на заводі повинна включати такі основні дії: розробка стратегічних і тактичних планів, а також, організаційна структура повинна діяти як єдиний елемент і з правильно розподіленими обов'язками. Контроль включає в себе:

- Контроль товарно-матеріальних ресурсів;
- Контроль обсягів реалізації та витрат.

На нашу думку, така організація внутрішньої діяльності може допомогти у виявленні тих ризиків, які найчастіше можуть траплятись при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. Адже підприємство здійснює свою зовнішньоекономічну діяльність, і при цьому не планує її та не враховує ризики, які можуть статись.

Щодо мінімізації ризиків при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, то потрібно не уникати неминучих ризиків, а потрібно передбачити їх заздалегідь, та прагнути знизити їх до можливого низького рівня.

Для того щоб оптимізувати ризики, на ТОВ Завод “Ремпобуттехніка” потрібно розробити основний план дій щодо виявлення їх та усунення на підприємстві.

Першою стадією є інформаційний аналіз, тобто пошук інформації про внутрішнє і зовнішнє середовище, а саме: виявлення нових джерел формування ризиків та які можуть залежати від мінливих умов.

Другим етапом є діагностика ситуації, при якій визначають специфіку поставленого завдання та враховуються причини, через які виникають ризики і можливий негативний їхній прояв. Також виявляються нові види ризиків, які можуть статись та розробка можливих методів, при яких ризики буду усуватись. Підприємство може виявляти ризики за допомогою математичного, статистичного або інтуїтивного методу.

Третьою стадією є розробка варіантів рішень, тобто, для кожного варіанту рішення на кожен вид ризику, який виявлявся під час другої стадії, розглядаються межі негативного прояву. Оцінка даних рішень, розробляється за усіма головними аспектами, а саме: організаційний, правовий, економічний, соціальний та екологічний. Обов’язково також враховується імідж.

Далі, на четвертій стадії, приймаються рішення, які містять обґрунтування як самого рішення, так і ймовірність та параметри допустимого ризику. Також розробляються рішення щодо управління ризиками.

І остання заключна стадія містить в собі організацію і реалізацію прийнятих рішень, в процесі яких виявляються нові аспекти прояву щодо управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності, які вимагають

здійснення оперативних заходів.

Контроль за змінами ризику і корегування можуть мати істотне значення в менеджменті підприємства. Тому своєчасність реакції і дій працівників служать головною умовою в стабілізації ситуації і зниження загрози втрат.

Для того щоб уникнути появи майбутніх ризиків, заводу потрібно проаналізувати і виявити ризики, які можуть виникати найчастіше. Так, при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, найбільшим ризиком є укладання контракту з потенційним контрагентом. Тут насамперед потрібно проаналізувати всю інформацію про партнера. Наскільки підприємство є успішним, надійним та фінансово-стабільним. Тоді підприємство зможе дізнатись яким чином уникнути ризику невиконання зобов'язань партнером при укладанні зовнішньоекономічного контракту. В контракті мають зазначатись:

- наміри щодо матеріальної відповідальності за відмову від підписання контракту;
- опис умов в контракті про форс-мажорні обставити, які можуть статись в непередбачуваний момент;
- опис умов якості товару, яка повинна відповідати Сертифікату якості на дані вироби;
- мають бути вказані умови, про невідповідності товару та його несправності;
- опис умов про виникнення суперечок через арбітражний суд;
- відображення опису про додаткові умови, в яких вказуються коли можна вносити зміни до контракту і коли вони набувають силу.

Насправді, кожен пункт та додатки в зовнішньоекономічному договорі є важливими. Адже від них буде залежати правильність поставки товару, за яким можна уникнути, наприклад невідповідність товару або його кількість.

Та ще більше ризиків виникає при відправленні замовлення від продавця до заводу.

Аби уникнути деяких видів ризиків заздалегідь, доцільно було б, на наш погляд, запропонувати ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» найняти

підприємство-експедитора, яке би зайнялось організацією перевезення посилки. При цьому, за всі ризики які можуть статись, буде відповідати експедитор.

Для цього існує спеціальний договір, який укладається з замовником, в нашому випадку це завод, де вказується:

- Предмет договору;
- Права та обов'язки сторін;
- Платежі та взаємні розрахунки;
- Повідомлення про необхідність перевезення;
- Відповідальність сторін;
- Законодавство та порядок розгляду спорів;
- Форс-мажор;
- Інші умови;
- Адреси, реквізити та підписи сторін;
- Додаток до договору транспортного експедирування.

Також до даного договору додаються правила надання транспортно-експедиційних послуг FIATA, які діляться на чотири розділи. В першому розділі мова йде про застосування даних правил, визначення термінів поставки та її страхування, а також всі перешкоди та спосіб і маршрут перевезення. В другому розділі описується відповідальність транспортно-експедиційного агентства, а в третьому мова йде про обов'язки та відповідальність клієнта. І четвертий також не менш головний розділ – спори і зобов'язуюче право.

Насправді, таке замовлення послуг набагато полегшує роботу підприємства, адже при підписанні даного виду угоди, передає всі зобов'язання на експедитора. А транспортно-експедиторська компанія всю роботу планує заздалегідь та враховує всі ризики, які можуть статись. Тому при транспортуванні всі види ризиків зводяться до мінімуму, але не враховуючи форс-мажорних обставин, на які підприємство не може впливати.

Щодо фінансових ризиків, то найоптимальнішим варіантом для підприємства буде створити власний резервний фонд, тобто самострахування.

Створення резервних ресурсів для покриття непередбачуваних випадків, дасть змогу компенсувати ризик, який може виникнути в процесі здійснення зовнішньоекономічної діяльності і тим самим компенсувати збої, які можуть виникнути при виконанні контракту. Такий вид боротьби з ризиками дозволяє встановити співвідношення між потенційними ризиками, які можуть вплинути на вартість контракту, та сума витрат, яка необхідна аби подолати збої в здійсненні міжнародної поставки товару. Частиною резерву повинен керувати менеджер, а інша частина резерву повинна діяти в рамках договору.

Для цього спочатку потрібно дати оцінку наслідків фінансових ризиків, тобто яка сума потрібна на покриття непередбачених витрат. При цьому можна використати будь-які методи аналізу ризиків. Далі заводу потрібно буде визначити структуру резерву та для чого буде використовуватись виділений резерв коштів.

Але основною проблемою під час створення резервних коштів на покриття випадкових ризиків є оцінка потенційних збитків.

Для того щоб визначити суму резерву на покриття непередбачуваних витрат, підприємству необхідно враховувати точність початкової оцінки вартості проекту та його елементів залежно від етапу виконання проекту. Така точність серйозно впливає на обсяг резерву на покриття випадкових затрат.

Якщо завод належним чином виконає оцінку непередбачуваних імовірних затрат, це може значно зменшити ризик майбутніх збитків.

Визначення структури резерву на покриття імовірних непередбачуваних затрат проводиться за допомогою одного з двох можливих способів.

Якщо звернути увагу на перший спосіб, резерв ділять на дві частини: *на загальний і спеціальний*.

Загальний резерв допоможе ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» покрити зміни в кошторисі, добавки до загального обсягу грошей по контракту та інші елементи.

Щодо спеціального резерву, то він складається з надбавки на покриття зростання цін, зростання затрат по окремих позиціях, а також на сплату позовів за контрактами.

За допомогою другого способу, структура резервів може передбачити визначення імовірних збитків за видами затрат, наприклад, на заробітну плату, матеріали та субконтракти.

Таке подальше уточнення обсягів непередбачуваних затрат вимагає встановлення взаємозв'язку з елементами структури розподілу робіт на різних рівнях, зокрема на рівні пакетів робіт. Це допоможе ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» створити базу даних коригування непередбачуваних затрат.

Резерв на ймовірні затрати підприємству слід визначати лише за тими видами затрат, які увійшли до початкового кошторису.

Резерв не повинен використовуватися для компенсації збитків, понесених внаслідок незадовільної роботи.

Резерв, зокрема, може використовуватися для:

- асигнування виявленої додаткової роботи по проекту;
- збільшення асигнувань на роботу, для виконання якої було виділено недостатньо засобів;
- компенсація непередбачуваних змін трудовитрат, накладних витрат тощо, які можуть виникнути в процесі виконання проекту.

Непередбачувані ймовірні затрати включаються в бюджет як самостійна стаття затрат і затверджуються вищим керівництвом компанії (фірми).

Ще одним варіантом для оптимізації ризиків на ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» є створення резервних запасів. Метою такого виду оптимізації ризику є уникнення зупинки виробництва внаслідок нестачі виробничих ресурсів. Також крім виробничих запасів, підприємству слід резервувати як запаси обігових коштів, так і незавершеного виробництва, а

також сюди ще можна віднести і кваліфіковані кадри, які є рушійною силою заводу.

Створення резервів на підприємстві є досить ефективним методом захисту від ризику, але водночас і затратним, оскільки будуть виділятися кошти з господарського обороту.

Також, на нашу думку, заводу необхідно дотримуватись Європейських стандартів та оновлювати маркування товару, аби уникнути ризику недостовірної інформації про продукцію.

Отже, на ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» існує низка ризиків, які можна мінімізувати за допомогою різних методів. Але зменшення їх або уникнення залежить від того, наскільки підприємство буде правильно планувати свою діяльність та наскільки буде звертати увагу на майбутні ризики та на їх вирішення. Заводу для оптимізації ризиків слід застосовувати як зовнішні, так і внутрішні методи зниження ризику. Найкращими методами для управління ризиками є:

- розподіл ризику між учасниками проекту;
- страхування;
- резервування коштів на покриття непередбачених витрат;
- нейтралізація часткових ризиків;
- зниження ризику в плані фінансування.

За допомогою даних методів ТОВ Завод Ремпобуттехніка може значно зменшити або ж взагалі усунути ризики, які є і будуть виникати при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.

3.2 Вибір оптимального методу управління зовнішньоекономічними ризиками підприємства

Кожна компанія рано чи пізно приходиться до висновку, що персонал – це її головний ресурс. У сучасному конкурентному середовищі складно чимось кардинально відрізнитися від конкурента: усі ресурси майже однаково доступні на ринку.

Великі підприємства вже давно усвідомили вагомість цього аргументу і в кожній такій компанії є відділ, який працює з ризиками підприємства. Тут уже давно є індивідуально розроблені і прописані процеси, які стосуються роботи з оптимізацією ризиків. Менеджери з персоналу лише контролюють їх правильне виконання. Але є і значно менші компанії, такі як ТОВ Завод «Ремпобуттехніка», у яких питання управління ризиками вирішується досить хаотично і часто навіть немає окремої особи, яка б це координувала.

Для Заводу «Ремпобуттехніка» можна запропонувати вирішити дане питання за допомогою удосконаленої організаційної структури, з спеціальним відділом з питань оптимізації ризиків, який би контролював всю діяльність на підприємстві, і вчасно аналізував ризики, які можуть виникнути в процесі здійснення як внутрішньої, так і зовнішньої діяльності підприємства.

Нова, удосконалена організаційна структура мала би наступний вигляд:

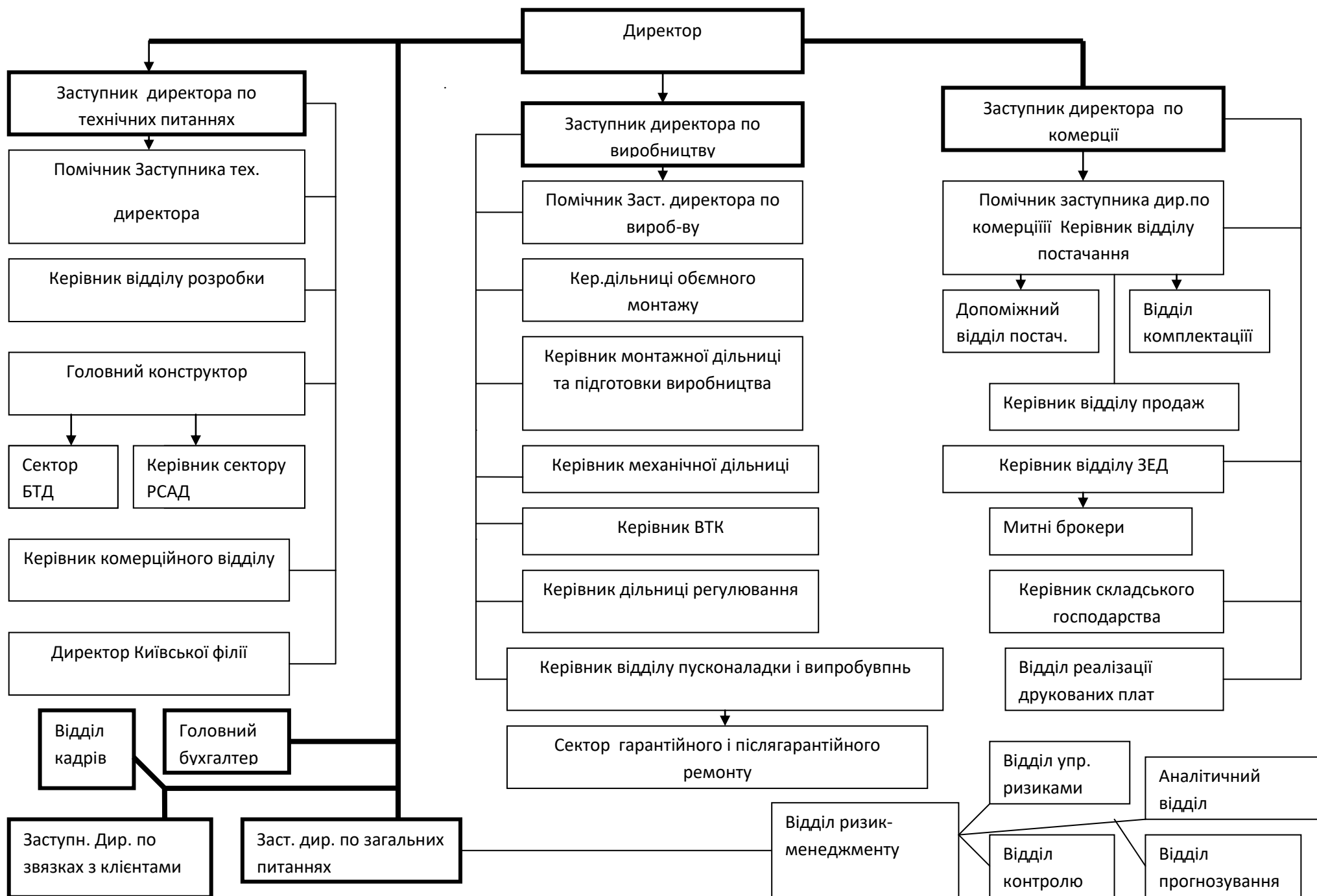

Рис 3.1 Удасконалена організаційна структура ТОВ Завод «Ремпобуттехніка»

Джерело: розроблено автором

Таким чином, при наявності відділу ризик-менеджменту, ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» зможе виконувати свою діяльність по чітко розробленому плану, який буде виконувати роботу по аналізі внутрішнього та зовнішнього середовища підприємства. Також аналітичний відділ, який буде виявляти всі можливі ризики та давати їм оцінку. І ще одним головним відділом в даній структурі є відділ прогнозування, який буде збирати всю потрібну інформацію з відділу управління ризиками внутрішньо- та зовнішньоекономічної діяльності, та з аналітичного відділу, тим самим буде розробляти план дій, якими завод буде керуватись при здійсненні своєї діяльності, і відділ контролю. Даний відділ буде займатись контролем виконання завдань, який розробить відділ прогнозування.

Тому, ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» зможе заздалегідь виявляти ризики при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, що допоможе підприємству не тільки не втратити свої прибутки, а й отримати додаткові.

Також на сьогоднішній день в умовах нестабільної економічної, політичної, соціальної ситуації у країні, згідно карті ризиків, оптимальним варіантом мінімізації будь-якого виду ризику для ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» є такі два способи:

- самострахування у вигляді резервування коштів;
- страхування.

Перевагою самострахування в тому, що вона може оперативнo відшкодувати кошти за завдані невеликі збитки підприємству. За допомогою самострахування не потрібно буде виплачувати страхові премії та комісію. Тому система внутрішнього страхування є досить ефективною.

Основні форми внутрішнього страхування ризиків наведено на рис. 3.2.

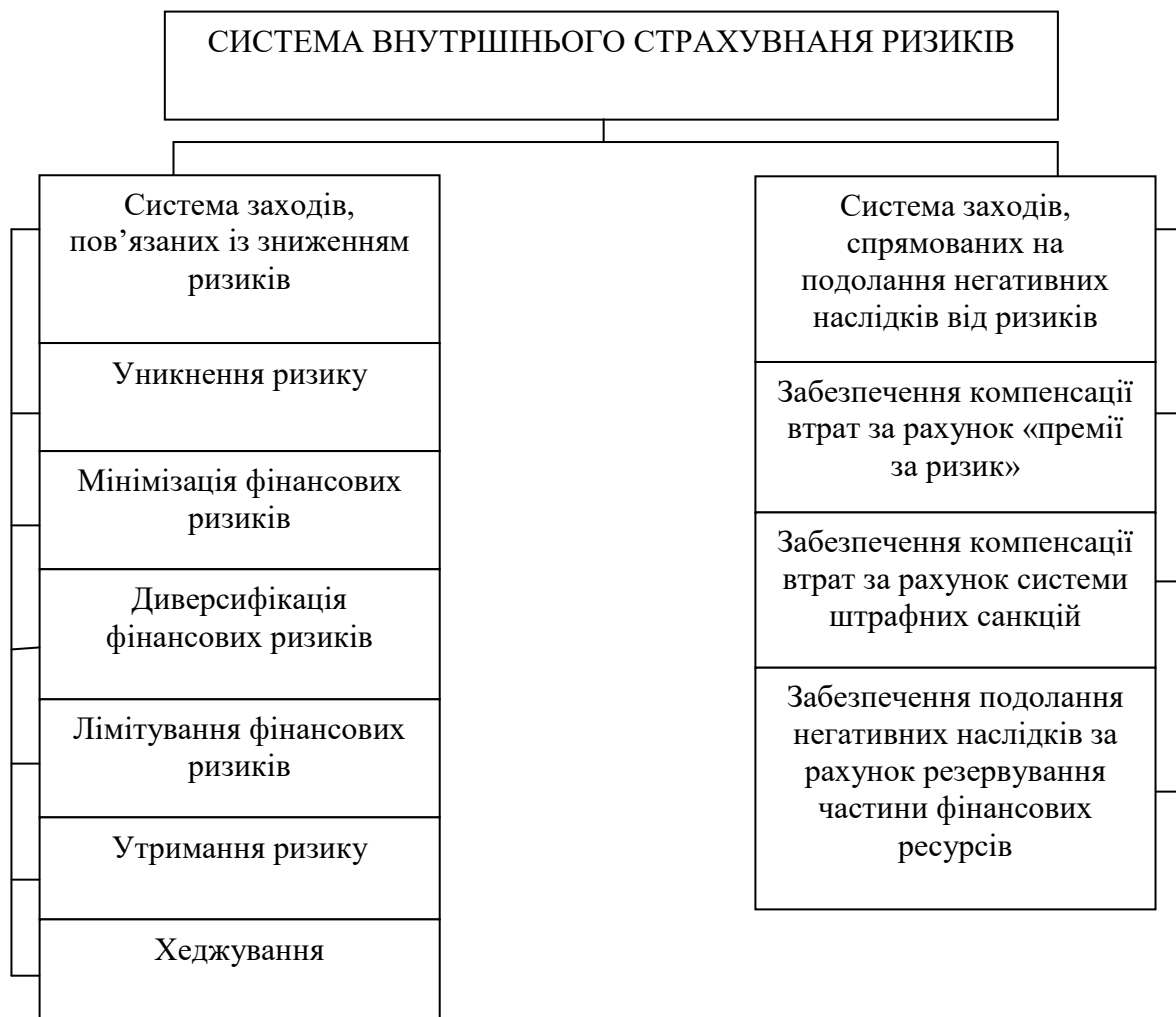

Рис. 3.2. Основні форми внутрішнього страхування фінансових ризиків на підприємстві

Джерело: розроблено автором

Створення страхового фінансового резерву на покриття непередбачених витрат представляє собою спосіб мінімізації ризику, що передбачає встановлення співвідношення між потенційними ризиками, що впливають на вартість проекту і розміром витрат, необхідних для подолання збоїв в його реалізації.

Група заходів для внутрішнього страхування фінансових ризиків покликана забезпечити нейтралізацію їхніх негативних наслідків у процесі економічного розвитку підприємства.

Існує також зовнішній механізм страхування ризиків, який характеризується передачею ризику відповідним страховим організаціям. Тобто завод передає всі свої проблеми страховику, який надалі розробляє план

нівелювання ризиків на заводі, і всю відповідальність бере на себе. Але для страхових компаній, велика кількість ризиків, зібрана в одному портфелі, дозволяє зменшити майбутню невизначеність та кількість коштів, яка зібрана зі всіх страхувальників, буде достатня аби покрити всі збитки, адже одночасність настання всіх ризиків є досить низькою. Але таке страхування фінансових ризиків здійснюється за двома основними формами – обов’язковою і добровільною (таблиця 3.1).

Таблиця 3.1

**Основні форми зовнішнього страхування фінансових ризиків ТОВ
Завод «Ремпобуттехніка»**

Система зовнішнього страхування ризиків підприємства	
Обов’язкове страхування	Добровільне страхування
Страхування активів підприємства, що входять до складу основних виробничих фондів (з віднесенням страхових платежів на собівартість продукції)	1. Страхування активів підприємств у формі основних фондів
	2. Страхування нематеріальних активів
	3. Страхування фінансових інвестицій
	4. Страхування реальних інвестицій
	5. Страхування фінансових гарантій
	6. Страхування розрахунків
	7. Депозитне страхування
	8. Страхування емісії цінних паперів
	9. Страхування інших ризиків

Джерело: Розроблено автором

При цьому основною проблемою при створенні страхового фінансового резерву на покриття непередбачених витрат є оцінка потенційних наслідків ризиків, а також визначення величини цього резерву.

Під самострахуванням розуміється те, що завод може зробити свій власний резервний фонд, тобто в будь яких непередбачуваних ситуаціях завод буде мати власні кошти для компенсації збитків.

Самострахування у вигляді резервування доцільно застосовувати при низькому рівні ризиків (невеликі втрати і висока частота їх появи), якщо ж

ризиків підприємницької діяльності не піддаються управлінню з використанням внутрішніх методів, то пропонується здійснювати страхування чи використання гарантій.

Для досягнення прийняттого рівня ризику ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» може використовувати метод передачі ризику іншим особам, тобто страхування.

Страхування ризиків ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» дозволить знизити невизначеність в плануванні фінансової діяльності.

Зниження невизначеності у фінансовому плануванні дасть значну економічну вигоду заводу – вивільнення грошових коштів, які повинні були б резервуватися у фонді ризику для покриття непередбачених збитків.

Особливу роль при цьому відіграє і такий чинник, як скорочення витрат на управління ризиком. Для ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» є дуже важливою та обставина, що страхові компанії володіють досвідом і статистичними даними відносно різноманітних ризиків. Страховик, таким чином, виконуватиме за страхувальника частину роботи по збору статистичних даних про вірогідність настання і очікування втрати при настанні страхових подій.

Загалом, оцінка ефективності застосування того або іншого методу оптимізації ризиків залежить від критерію, який покладений в основу порівняння. Фахівці в області управління ризиком вказують два принципових підходи до вироблення критерію: (1) вибір технічного параметра, який з тих або інших причин не повинен виходити за допустимі межі; (2) вибір фінансово-економічного параметра або якісних характеристик процесу, що визначають вигоду використання методу для підприємства.

У рамках другого підходу можна виділити два способи визначення корисності страхових операцій – об'єктивний і суб'єктивний. Об'єктивний (номінальний) спосіб визначення корисності операції вимірює вигоду, яку отримує суб'єкт по конкретній економічній операції, визначаючи її як в рівному ступені корисності будь-якій особі, у тому числі і тій, що не бере участі в цій економічній операції, незалежно від тимчасових змін. Суб'єктивний (реальний) спосіб визначення корисності страхової операції

вимірює вигоду, принесену її учасникові тільки стосовно цього суб'єкта, що відрізняється унікальністю по відношенню до інших економічних суб'єктів.

Отже, найоптимальнішим методом для управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства, на нашу думку, є метод страхування та самострахування. Адже ці два методи є мало затратними та найбільш ефективними.

Висновки до розділу 3

Здійснивши аналіз методів оптимізації ризиків, при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, можна зробити такий висновок, що ризики існують, і до кожного виду ризику, слід використовувати окремий метод уникнення або ж мінімізації ризиків.

При організації діяльності ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» повинен правильно її планувати та організовувати, при цьому враховувати всі можливі ризики, які можуть виникнути при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності.

Аби мінімізувати ризики, які можуть виникнути при укладанні зовнішньоекономічного контракту, підприємству потрібно перевірити достовірність інформації про контрагента, та проаналізувати його надійність та фінансову стійкість.

Для того, щоб мінімізувати або ж уникнути транспортних ризиків, заводу слід підписати договір з транспортно-експедиторським підприємством. Так всі ризики, які можуть виникнути при перевезенні покладаються на фірму-експедитора.

Щодо оптимізації валютних ризиків, то для заводу найбільше підійде метод страхування та самострахування у вигляді резервування валюти.

Саме страхування є найбільш простим у використанні методом запобігання зовнішньоекономічних ризиків, а також низько затратним.

Завод може використовувати методи як внутрішнього страхування, так і зовнішнього. Важливим моментом є, те що у системі зовнішнього страхування є як і обов'язкове, так і добровільне страхування.

На нашу думку, в добровільному страхуванні є те, що завод може сам вибрати, який вид добровільного страхування потрібен, аби уникнути фінансових ризиків.

Самострахування є теж досить важливим методом усунення ризиків на підприємстві, адже при частих ризикових ситуаціях, якими завод не здатен керувати, резервний фонд зможе покрити незначні фінансові втрати.

ВИСНОВКИ

Провівши дослідження оптимізації зовнішньоекономічних ризиків на прикладі ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» можна зробити такі висновки:

Ризик – це поняття, яке визначається як настання певних вірогідних подій і наслідків, які ускладнюють і перешкоджають досягненню цілей підприємства.

Ризики в зовнішньоекономічній діяльності – можливі несприятливі події, які можуть відбутися і в результаті яких можуть виникнути збитки, майновий збиток для учасника ЗЕД.

Управління ризиком – це процес зменшення або уникнення збитків у разі створення або настання ризикових подій.

До загальних причин виникнення ризиків ЗЕД належать недостатня кількість інформації про стан економіки країн світу, відсутність чітких цілей діяльності суб'єкта ЗЕД. Поряд із загальними існують і конкретні джерела виникнення ризиків ЗЕД: фінансові умови, економічні фактори, помилки в управлінні ЗЕД, політичні фактори, організаційні ризики, ризики ушкодження матеріальних цінностей, стихійні лиха, екологічні умови, соціальні чинники тощо.

Результативність господарювання на підприємстві великою мірою залежать від якості чинної системи управління персоналом, адже вона є основою успішного функціонування підприємства в цілому. Під такою системою управління розуміють багатовекторну діяльність відповідних відділів підприємства, галузевих органів та органів центральної виконавчої влади, вона охоплює низку функціональних підсистем, які в свою чергу, здійснюють свою діяльність. Від всієї системи залежить, наскільки ефективно персонал здійснює свою господарську діяльність, і які ризики можна визначити до їх появи.

Виходячи з цього можна стверджувати, що система управління персоналом підприємства, що здійснює ЗЕД – це важлива система управління, яка дає змогу максимально ефективно використовувати потенціал працівників які зможуть здійснювати свою діяльність на зовнішніх ринках, з мінімальною вірогідністю, здійснити певні помилки при поставці товару чи укладанні угоди.

ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» – одне з провідних підприємств України по виробництву професійних засобів гарантованого електроживлення постійного і змінного струму в Україні. Основною метою заводу є найповніше задоволення потреб в таких галузях як енергетика, оператори фіксованого та мобільного зв'язку, Internet-провайдери, глобальні та локальні оператори кабельного телебачення і радіомовлення, підприємства по виготовленню систем пожежної та охоронної сигналізації, держспецзв'язок, шляхом збільшення максимально можливих об'ємів поставок продукції виробництва ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» та отримання підприємством максимально можливих прибутків.

На даний момент на підприємстві оцінка та управління ризиками здійснюється недостатньо. Однак, на ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» існує об'єктивна необхідність в розробці системи виявлення ризиків та системи управління та їх запобігання. Хоча дане підприємство не займається оцінюванням рівня ризиків, та це не означає що воно не стикається з ними в процесі здійснення своєї діяльності. Внаслідок того, що ТОВ Завод «Ремпобуттехніка» не виявляє ризики та не запобігає їх настанню, він несе втрати, які іноді мають збиткові наслідки.

При здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, найбільш впливовими є фінансові, транспортні ризики, та ризик укладання зовнішньоекономічної угоди. Також великий вплив на підприємство здійснює коливання валюти, адже від цього залежить рівень встановленої ціни на продукцію, яку підприємство купує за кордоном.

Аби перелічені ризики не призвели до втрат на заводі, потрібно здійснювати оптимізацію ризиків, шляхом страхування та самострахування. Адже ці два методи є найпростішими у використанні та малозатратними. Але також слід і не забувати про внутрішню діяльність підприємства, а саме про організаційну структуру в якому повинен бути підрозділ ризик-менеджменту. Ще слід не забувати про кваліфікованих працівників, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, адже саме від них залежить наскільки ризики можуть сильно вплинути на підприємство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Амеліна Г. В. Міжнародний менеджмент: консп. лекц. / Г. В. Амеліна. – Алчевськ: ДонДТУ, 2006. – 129 с.
2. Аналіз, моделювання та управління ризиком [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://ubooks.com.ua/books/00039/inx24.php>
3. Андрійчук В., Бауер Л. Менеджмент: прийняття рішень і ризик // Навч. посібник — К.: КНЕУ, 1998. — 316 с.
4. Асоціація міжнародних експедиторів України [Електронний ресурс] – режим доступу: <https://www.ameu.org.ua/>
5. Баглей Р.Р Ризик-менеджмент / Опорний конспект лекцій // Р.Р. Баглей. – Тернопіль: ТНЕУ, 112 с.
6. Багрова І. В. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств : підручник / І. В. Багрова, Н. І. Редіна, В. Є. Власюк, О. О. Гетьман ; за ред. І. В. Багрової. – К. : ЦНЛ, 2004. – 580 с.
7. Байда Н. В. Ризики зовнішньоторгівельної діяльності / Н. В. Байда // Фінанси України. – 2002. – № 11. – С. 44–48.
8. Базилевич В.Д. Страхування / В.Д. Базилевич – К.: Знання, 2008. – 1019с.
9. Балабанов И.Т. Риск-менеджмент / И. Т. Балабанов. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 192 с.
10. Балдин К.В. Риск-менеджмент: учеб. пособ. / К. В. Балдин, С. Н. Воробьев. – М.: Гардарики, 2005. – 256 с.
11. Бланк И. А. Управление финансовыми рисками / И. А. Бланк. – К. : Ника–Центр, 2006. – 600 с.
12. Болюх М.А., В.З. Бурчевський, М.І. Горбатюк Економічний аналіз: Навчальний посібник / та ін. За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченька. – Вид. 2 –ге перероблене і доповнене – К.: КНЕУ, 2005. – 556с.
13. Буглай В. Б., Ливенцев Н. Н, Международные экономические отношения. / В. Б. Буглай, Н. Н. Ливенцев // Москва, «Финансы и статистика» 2000.

14. Бутінець Ф.Ф. Регулирование Внешнеэкономической деятельности в Украине: Практ. пособие. – К. : СПЛАЙН, 2002. – 220 с.
15. Вдовиченко К. Проблеми удосконалення оцінки ризиків міжнародних інвестицій / К. Вдовиченко // Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті : національна ідентичність та тенденції глобалізації – Тернопіль : Економічна думка. – Ч. 1. – 2005. – 335 с.
16. Вітлінський В. В. Економічний ризик : ігрові моделі : навч. посібник / В. В. Вітлінський, П. І. Верченко, А. В. Сігал, Я. С. Наконечний. – К. : КНЕУ, 2002. – 446 с.
17. Вічевич А.М. Максимець О.В. Аналіз зовнішньоекономічної діяльності. Навч. Пос. –2004– 61-87 с.
18. Внукова Н. М. Економічна оцінка ризику діяльності підприємств : проблеми теорії і практики : монографія / Н. М. Внукова, В. А. Смоляк. – Х. : ІНЖЕК, 2006. – 184 с.
19. Гірняк О.М., Лазановський П.П. Менеджмент. Підручник для студентів вищих закладів освіти. – Львів: "Магнолія плюс", 2004. – 352 с.
20. Говорушко Т.А. Страхування : навч. посіб. / Т. А. Говорушко, В. М. Стецюк; за ред.. Т. А.Говорушко, – К.: – Львів: «Магнолія 2006», 2014. – 328 с.
21. Дідківський М.І. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: [навч. посібн.] / М.І. Дідківський. – К.: Знання, 2006. – 462 с.
22. Дроздова Г. М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності: Навч. посібник. – К. : ЦУП, 2002. – 172 с.
23. Загородній А. Г. Фінансово–економічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк. – Львів : Вид–во НУ “Львівська політехніка”, 2005. – 498 с.
24. Закомлистов С. В. Управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства / С. В. Закомлистов // Інвестиції : практика та досвід. – 2009. – № 13. – С. 55–56.
25. Захарченко В. И. Менеджмент внешнеэкономической деятельности: Учебное пособие. – ООО «Одиссей» – 2003. – 384 с.

26. Зінь Е. А. Основи зовнішньоекономічної діяльності : підручник / Е. А. Зінь, Н. С. Дука. – К. : Кондор, 2009. – 432 с.
27. Івахненко В. М. Курс економічного аналізу: Навч. –метод. посібник для самост. вивч. дисц. – К.: КНЕУ, 2000. – 263 с.
28. ІНТЕГРАЛ [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://integral.te.ua/ru/index.html>
29. ІНКОТЕРМС 2010: Офіційні правила тлумачення торговельних термінів // ICC Product No. 715E, 2010 Edition
30. Кандиба А. М. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності : навч. посібник / А. М. Кандиба. – К. : Аграрна наука, 2004 – 208 с.
31. Кириченко О. А. Менеджмент ЗЕД. Підручник. - К.: Кондор, 2008 - 518с.
32. Козак Ю.Г., Логвінова Н.С., Сіваченко І.Ю Зовнішньоекономічна діяльність підприємств: Навчальний посібник; 2ге вид., перероб. та доп. — Київ: Центр навчальної літератури, 2006. — 792 с.
33. Козик В.В., Панкова Л.А., Карп'як Я.С., Григор'єв О.Ю., Босак А.О. Зовнішньоекономічні операції і контракти: Навч.посіб. - 2-ге вид., перероб і доп. - К.: ЦУЛ, 2004. - 608 с.
34. Кондрашихін А. Б. Теорія та практика підприємницького ризику : навч. посібник / А. Б. Кондрашихін, Т. В. Пепа. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 224 с
35. Коробов М.Я. Фінансово –економічний аналіз діяльності підприємств: Навч. посіб. – К.: Т –во „Знання”, КОО, 2000. – 378 с.
36. Кравчук О. М., Лещук В. П. Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва: Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 504 с.
37. Кредісова А. І. Управління зовнішньоекономічної діяльністю: Навч. посібник / Під заг. ред. А. І Кредісова / Пер. з рос. – К., 2000. – 448 с.
38. Лагодієнко В. В. Митно-тарифний механізм як інструмент державного регулювання при експортно- імпортній діяльності ринку АПК / В. В. Лагодієнко // Менеджмент ЗЕД в АПК. – Миколаїв : МДАУ, 2006. – Розд. 5. – С. 289-317

39. Лапушта М. Г. Риски в предпринимательской деятельности / М. Г. Лапушта, Л. Г. Шаршукова. – М.: ИНФРА-М, 1996. – 224 с.

40. Левченко М.О. Методи оцінки ризиків зовнішньоекономічної діяльності машинобудівного підприємства / М.О. Левченко // Вісник Хмельницького національного університету. – 2010. – № 6. Т.3. – С. 190-194.

41. Левяков О. М. Риски внешнеэкономической деятельности / О. М. Левяков [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://www.srcmaster.ru/article27188.html>

42. Лищенко О.Г., Г.М.Бескоста. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством// Держава та регіони. Серія. Економіка та підприємництво. – 2009 – №1 – с. 114 –117

43. Лук'янова В. Економічний ризик: навч. посіб. / В. Лук'янова, Т. Головач. – К.: Академвидав, 2007. – 464 с.

44. Мантур–Чубата О. С. Економічна сутність ризиків зовнішньоекономічної діяльності підприємства та їх класифікація / О. С. Мантур–Чубата // Економіка та управління підприємством : сучасні підходи, методи та моделі : колективна монографія / Р. С. Квасницька, І. М. Михайловська, Л. Г. Гулько та ін. ; за заг. ред. К. Л. Ларіонової. – Кам'янець–Подільський : ПП “Медобори–2006”, 2013. – С. 453–489.

45. Мантур–Чубата О. С. Методи оцінки ризиків зовнішньоекономічної діяльності підприємств легкої промисловості / О. С. Мантур–Чубата // Актуальні проблеми комп'ютерних технологій 2011 : зб. наук. пр. за матеріалами V Міжнар. наук.–техн. конференції (м. Хмельницький, 18–20 травня 2011 р.). – Хмельницький : ХНУ, 2011. – Т. 2. – С. 92–98.

46. Мантур-Чубата О.С. Організаційно-економічний механізм управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства: Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук / Мантур-Чубата Олена Сергіївна – Хмельницький, 2015 – 239 с.

47. Мантур–Чубата О. С. Узагальнення теоретичних підходів до управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємств / О. С. Мантур–Чубата // 228 Актуальні проблеми теорії і практики менеджменту в умовах

трансформації економіки : зб. тез I Міжнар. наук.–практ. конф. молодих науковців, аспірантів та студентів (м. Рівне, 26–27 квітня 2012 р.). – Рівне : НУВГП, 2012. – С. 167–171.

48. Марцин В. С. Механізм забезпечення конкурентоспроможності товару та показники її оцінки / В. С. Марцин // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – № 1. – С. 35-44.

49. Машина Н. І. Економічний ризик : методи його вимірювання : навч. посібник / Н. І. Машина. – К. : Центр навч. літератури, 2003. – 188 с

50. Мендрул О. Г., Шевчук І. А. Ринок цінних паперів: Навч. посібник . – К.: КНЕУ, 1998. – 152 с.

51. Мескон М.Х. Основи менеджменту: Пер. с англ. / М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоури. – М.: Дело, 1992. – 273 с

52. Назарчук Т. В. Менеджмент організацій [Текст]: Навчальний посібник. / Т. В. Назарчук, О. М. Косіюк – К.: «Центр учбової літератури», 2016. – 560 с.

53. Наумов Д. О. Класифікація ризиків у міжнародній практиці / Д. О. Наумов // Фондовый рынок. – 2007. – № 14. – С. 26–32.

54. Орловська Ю. В. Управління зовнішньоекономічною діяльністю підприємства : навч. посіб. / Ю. В. Орловська, Г. В. Дугінець, П. А. Фісуненко. – Дніпропетровськ : ПДАБА, 2010. – 302 с.

55. Основні підходи щодо управління ризиком [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://studopedia.su/13_55471_osnovni-pidhodi-shchodo-upravlinnya-rizikom.html

56. _Островська Г.Й. Фінансовий менеджмент: Навчальний посібник. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. – с.65

57. Охріменко, В. М. Конспект лекцій з дисципліни «Планування і контроль на підприємстві» (для студентів 5-го курсу заочної форми навчання напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» та слухачів другої вищої освіти спеціальності 7.03050401 «Економіка підприємства» ФПО та ЗН) [Текст] / В. М. Охріменко, Ю. Ю. Леонт'єва; Харк. нац. акад. міськ. госп-ва. – Х. : ХНАМГ, 2010. – 165 с.

58. Петрашко Л.П. Валютні операції / Л.П. Петрашко: Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2001. — 204 с.
59. Підприємництво і зовнішньоекономічна діяльність : можливості і ризики України : колективна монографія / М. А. Йохна, В. В. Стадник, І. В. Сокирник та ін. ; за ред. М. А. Йохни. — Хмельницький : ХНУ, 2013. — 347 с.
60. Пікус Р. В. Оцінка підприємницького ризику : підручник / Пікус Р.В. // Фінанси України. — 2004. — №5 — 88 с.
61. Пікус Р.В. Управління фінансовими ризиками : навч. посіб. /. Р.В. Пікус. — К. : Знання, 2010. — 598с.
62. Плиса В.Й. Страхування: [навч. посібн.] / В.Й. Плиса. — К.: Каравела, 2006. — 392 с.
63. Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання . Підручник — Тернопіль : Економічна думка , 2001— 34с.
64. Примостка Л.О. Фінансовий менеджмент у банку / Л.О. Примостка: Підручник. — 2-ге вид., доп. і перероб. — К.: КНЕУ, 2004. — 468 с.
65. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України від 16.04.1991 № 959-ХІІ // Відом. Верхов. Ради України — 1991. — №29. — Ст. 377
66. Про транспортно-експедиторську діяльність: Закон України від 01.07.2004 № 1955-IV // Відом. Верхов. Ради України — 2004. — №52. — Ст.562
67. Процес управління ризиком на підприємстві.: [Електронний ресурс].— Режимдоступу:http://pidruchniki.com/13340203/menedzhment/protses_upravlinny_a_rizikom_pidpriyemstvi
68. Риски в современном бизнесе / П. Г. Грабовый, С. Н. Петрова, С. И. Полтавцев [и др.]. — М.: Аланс, 1994. — 237 с.
69. Риски у зовнішньоекономічній діяльності.: [Електронний ресурс].— Режим доступу:http://pidruchniki.com/1497032653889/ekonomika/riziki_zovnishnoekonomichniy_diyalnosti_strahuvannya11
70. Ротова Т.А. Страхування: Навчальний посібник / Ротова Т.А. — К.: КНТЕУ, 2001. — 400 с.

71. Рум'янцев А.П, Рум'янцева Н.С. Зовнішньоекономічна діяльність: Навчальний посібник. - К.: ЦУЛ, 2004. - 377 с.

72. Сечко Л. М. Підприємницький ризик та шляхи його негативних наслідків. / Л.М. Сечко // Гуманітарно-економічний вісник. - 2006. - № 1, с.63-67.

73. Сич Є. М. Ринок фінансових послуг [текст] : навчальний посібник / Є. М. Сич., В. П. Ільчук, Н. І.Гавриленко – К. : «Центр учбової літератури», 2012. – 428 с.

74. Скібіцька Л. І. Менеджмент: Навчальний посібник для вищих навч. закладів/ Л. І. Скібіцька, О. М. Скібіцький; Мін –во освіти і науки України. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 415 с.

75. Соловійова О. А. Перспективи розвитку страхування у сфері зовнішньоекономічної діяльності / О. А. Соловійова // Фінанси України. – 2005. – № 5. – С. 122–129.

76. Сохацька О. М. Біржова справа. / О. М. Сохацька: Підручник. – 2-ге вид. змін. й доп. – Тернопіль: Карт-бланш, К.: Кондор, 2008. – 632 с.

77. Станиславчик Е. Н. Риск-менеджмент на підприємстві. Теорія и практика / Е. Н. Станиславчик. – М.: Осць-89, 2002. – 80 с.

78. Стрельбіцька Н.Є. Управління ризиками в зовнішньоекономічній діяльності / Конспект лекцій до вивчення дисципліни «Управління ризиками в ЗЕД» для студентів галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво» денної форми навчання, освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» / Укладач Н.Є. Стрельбіцька. – Тернопіль: ТНЕУ, 2010. – 81 с.

79. Старостіна А. О. Ризик–менеджмент : теорія та практика : навч. посібник / А. О. Старостіна, В. А. Кравченко. – К. : Кондор, 2004. – 200 с.

80. Строченко Н.І. Коблянська І.І. Планування і контроль на підприємстві: навчальний посібник для студентів економічного напрямку підготовки денної та заочної форм навчання освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» / Н.І. Строченко, І.І. Коблянська, – Суми: СНАУ, 2015. – 272 с.

81. Тарасюк Г. М, Шваб Л. І, Планування діяльності підприємства: Підручник. – К. : ВД «Професіонал», 2004. – 421 с.

82. Тибінь А. М. Сутність і класифікація економічного ризику в зовнішньоекономічній діяльності підприємств / А. М. Тибінь, І. І. Вербицька // Економіка АПК. – 2010. – № 1. – С. 138–142.

83. Тиркало Р., Гуцал І., Чайковський Я., Андрушків Т., Галапуп Н. Банківська справа. Навчальний посібник / Т.: Карт-бланш, 2001.- 314 с.

84. Тюріна Н. М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства [текст] навчальний посібник / Н. М. Тюріна, Н. С. Карвацка. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 408 с.

85. Управління виробничими ризиками як невід'ємний складник СУОП на підприємстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://koda.gov.ua/news/article/upravlinnja_virobnichimi_rizikami_jak_nevidjemnij_skladnik_suop_na_pidprijemstvi

86. Хохлов Н. В. Управление риском / Н. В. Хохлов. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 1999. – 239 с.

87. Ченг Ф. Ли. Финансы корпораций: теория, методы и практика: пер. с англ. / Ф. Ли Ченг, Дж. И. Финнерти. – М.: ИНФРА-М, 2000. – 686 с.

88. Федотова К.В. Аналіз ризиків зовнішньоекономічної діяльності підприємства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/28_NPM_2013/Economics/2_145272.doc.htm

89. Фліссак К. Ризики зовнішньоекономічної діяльності та інструменти мінімізації їх впливу / К. Фліссак // Вісник Тернопільського національного економічного університету : наук. журнал. – Тернопіль : Економічна думка, вип. 5. – 2007. – 396 с.

90. Форвардні та ф'ючерсні угоди форвардні контракти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.if.ua/book/92/6391.html>

91. Фролова Т. О. Еволюція парадигми міжнародного ризик-менеджменту / Т. О. Фролова, М. В. Дамаскіна // Вісник Дніпропетровського університету. – 2011. – Вип. 5(3). – С. 264-274.

92. Функції ризику [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dSPACE.tneu.edu.ua/bitstream/316497/609/>

93. Хеджування валютними опціонами [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://buklib.net/books/33518/>
94. Хрущ Н. А. Врахування підприємницьких ризиків в процесі прийняття управлінських рішень / Н. А. Хрущ, П. М. Григоруку // Вісник Хмельницького національного університету. – 2014. – № 4, т. 3. – С. 123–128.
95. Цал-цалко Ю.С. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. –К: Центр учбової літератури,. – 2008. – с.465-466
96. Чернова Г.В. Управление рисками / Г.В. Чернова, А.А. Кудрявцев. – М. : ТК Велби, Изд-во «Проспект», 2006.
97. Шимко П. Д. Международный финансовый менеджмент/ П.Д. Шимко: учебник и практикум для бакалавриата и магистратуры / 2-е изд. перераб., и доп., 2014. – 494 с.
98. Шморгун Л.Г. Менеджмент організацій: Навч. посіб. Рекомендовано МОН / Л.Г. Шморгун — К., 2010. — 452 с.,
99. Штефанич Д. Деякі аспекти управління підприємницьким ризиком / Д. Штефанич [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://library.tneu.edu.ua>
100. Штефанич Д. А. Управління підприємницьким ризиком : монографія / Д. А. Штефанич. – Тернопіль : Економічна думка, 1999. – 224 с.
101. Ющенко В., Міщенко В. Управління валютними ризиками / В. Ющенко.. В. Міщенко: Навч. посіб. - К.: Знання, КОО, 1998. - 444 с.
102. Ястремський О. І. Основи теорії економічного ризику : навч. посібник / О. І. Ястремський. – К. : АртЕк, 1997. – 248 с.

Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет

Кафедра міжнародних економічних відносин

Рудніцька Тетяна Анатоліївна

«Способи оптимізації ризиків підприємства, що здійснює ЗЕД»

Спеціальність – 073 (Менеджмент)

Частина 2

ДОДАТКИ

Тернопіль – 2018

Додаток Ж.2.1

Характеристика випрямляючого модуля «К48-7»

Параметр	К60-5	К48-7	К24-10
Вхідна напруга	175÷260±5 В		
Частота	50±6 Гц		
Вихідна потужність	390 Вт в діапазоні 175÷260 В		
Максимальна напруга	72В	56,4В	28,8В
Максимальний струм	5А	7А	10А
Коефіцієнт корисної дії	>90%		
Захист вхідних ланцюгів	Внутрішній захист від перенапруги по входу, запобіжники по вхідному ланцюгу (фаза і нуль).		
Захист вихідних ланцюгів	Запобіжники по вихідному ланцюгу, захист від короткого замикання		
Температурний захист	Відключення при $\geq 65^{\circ}\text{C}$		
Точність розподілу струму між модулями	$\pm 0,3$ А		
Індикація	- робочого стану (зелений); - перевантаження по струму /аварія/ /перегрів (червоний)		
Робоча температура навколишнього середовища	від 0°C до плюс 50°C		
Вага	1,5 кг		
Габарити (в шафі) ШхГхВ	51х280х130 мм		

Додаток 3.2.2

Характеристика випрямляючого модуля «К48-25»

Параметр	К60-30	К48-25
Вхідна напруга	90÷275±5 В	
Частота	50±6 Гц	
Вихідна потужність	Лінійна зміна потужності при вхідній напрузі від 90 В до 170 В, 1000 Вт в діапазоні 170÷275 В	
Максимальна напруга	72В	57В
Максимальний струм	20А	25А
Коефіцієнт корисної дії	>92%	
Захист вхідних ланцюгів	Внутрішній захист від перенапруги по входу, запобіжники по вхідному ланцюгу (фаза і нуль).	
Захист вихідних ланцюгів	Запобіжники по вихідному ланцюгу, захист від короткого замикання	
Температурний захист	Відключення при $\geq 65^{\circ}\text{C}$	
Вихідна напруга	45-57 В	
Точність розподілу струму між модулями	$\pm 0,3$ А	
Індикація	- робочого стану (зелений); - перевантаження по струму / аварія/перегрів (червоний)	
Робоча температура навколишнього середовища	від 0°C до плюс 50°C	
Вага	1,4 кг	
Габарити ШxГxВ	30,1x280x130 мм	

Додаток К.2.3

Характеристика випрямляючого модуля «К48-30-08»

Параметр	К60-25-08	К48-30-08	К24-40-08
Вхідна напруга	90÷170÷275±5 В		
Частота	50±6 Гц		
Вихідна потужність	Лінійна зміна потужності при вхідній напрузі від 90 В до 170 В, 2000 Вт в діапазоні 170÷265 В		
Максимальна напруга	72В	57В	28,8В
Максимальний струм	25А	36А	40А
Коефіцієнт корисної дії	>92%		
Захист вхідних ланцюгів	Внутрішній захист від перенапруги по входу, запобіжники по вхідному ланцюгу (фаза і нуль).		
Захист вихідних ланцюгів	Запобіжники по вихідному ланцюгу, захист від короткого замикання		
Температурний захист	Відключення при $\geq 65^{\circ}\text{C}$		
Точність розподілу струму між модулями	$\pm 0,3$ А		
Остаточне відхилення вихідної напруги на виходах АБ при зміні струму навантаження від 0,1 до 1,0 номінальних значень	$\pm 1\%$		
Індикація	<ul style="list-style-type: none"> - робочого стану (зелений); - перевантаження по струму /аварія/ /перегрівши (червоний); - світлодіодна матриця індикації вихідного струму 		
Робоча температура навколишнього середовища	від 0°C до плюс 50°C		
Вага	3,4 кг		
Габарити ШхГхВ	51x280x260 мм		

Додаток К.2.4

Характеристика випрямляючого модуля «К48-50»

Параметр	К48-50
Вхідна напруга	90÷170÷275±5 В
Частота	50±6 Гц
Вихідна потужність	Лінійна зміна потужності при вхідній напрузі від 90 В до 170 В, 3000 Вт в діапазоні 170÷265 В
Максимальна напруга	57В
Максимальний струм	54А
Коефіцієнт корисної дії	>92%
Захист вхідних ланцюгів	Внутрішній захист від перенапруги по входу, запобіжники по вхідному ланцюгу (фаза і нуль).
Захист вихідних ланцюгів	Запобіжники по вихідному ланцюгу, захист від короткого замикання
Температурний захист	Відключення при $\geq 65^{\circ}\text{C}$
Точність розподілу струму між модулями	$\pm 0,3$ А
Остаточне відхилення вихідної напруги на виходах АБ при зміні струму навантаження від 0,1 до 1,0 номінальних значень	$\pm 1\%$
Індикація	- робочого стану (зелений); - перевантаження по струму /аварія/ /перегрівши (червоний); - світлодіодна матриця індикації вихідного струму
Робоча температура навколишнього середовища	від 0°C до плюс 45°C
Вага	3,4 кг
Габарити ШхГхВ	51x280x260 мм

Додаток Л.2.5

Характеристика конверторного модуля «КПН60-48»

Параметр	Величина
Вхідна напруга, постійного струму	52÷72В
Вихідна потужність	240Вт
Вихідна напруга постійного струму	48±0,3В
Максимальний струм	5А
Коефіцієнт корисної дії	>90%
Захист вхідних ланцюгів	Внутрішній захист від перенапруги по входу, запобіжник по вхідній мережі
Захист вихідних ланцюгів	запобіжник по вихідній мережі, захист від короткого замикання
Температурний захист	Відключення при $\geq 65^{\circ}\text{C}$
Точність розподілу струму між модулями	$\pm 0,8$ А
Індикація	- робочого стану (зелений); - перевантаження по струму / аварія (червоний)
Робоча температура навколишнього середовища	від 0°C до плюс 45°C
Вага	1,5 кг
Габарити ШхГхВ	72x280x130 мм

Додаток М.2.6

Характеристика конверторного модуля «ПН60-48-1»

Параметр	Величина
Вхідна напруга, постійного струму	52÷72В
Вихідна потужність	1кВт
Вихідна напруга постійного струму	48±0,3В
Максимальний струм	20А
Коефіцієнт корисної дії	>90%
Захист вхідних ланцюгів	Внутрішній захист від перенапруги по входу, автоматичний вимикач по вхідній мережі.
Захист вихідних ланцюгів	автоматичний вимикач по вихідній мережі, захист від короткого замикання
Захист від перенапруження по виходу	50 В
Температурний захист	Відключення при $\geq 65^{\circ}\text{C}$
Точність розподілу струму між модулями	$\pm 0,8$ А
Індикація	- робочого стану (зелений); - перевантаження по струму / аварія (червоний)
Робоча температура навколишнього середовища	від 0°C до плюс 45°C
Вага	3,8 кг
Габарити ШхГхВ	72х280х260 мм

Додаток Н.2.7

Характеристика вторинного електроживлення ВК24-12/АБ

Параметр	Величина
Напруга живлення, В	220
Частота мережі, Гц	45-55
Вихідна напруга, В	12±0,2
Напруга акумуляторних батарей, В	24В
Максимальний вихідний струм, А	25
Напруга відключення акумулятора, В	21,2
Обмеження струму заряду акумулятора, А	0,7
Нестабільність в режимі стабілізації напруги, не більше, мВ	10
Нестабільність в режимі стабілізації струму, не більше, %	□ 1
Вихідна потужність, Вт	300
Режим роботи 90% потужності	цілодобовий
Габаритні розміри, мм	114x254,9x40
Маса, не більше, кг	1,4
Максимальна потужність споживання, Вт	360

Додаток П.2.8

Характеристика живильної установки напруги постійного струму (AC/DC)

Параметр	60/175-xx	48/210-xx	24/280-xx
Напруга живлення	90÷170÷275±5В		
Частота вхідної мережі змінного струму	44-66 Гц		
Регулювання вихідної напруги на виходах акумуляторних батарей	56-72В	45-57В	22-29В
Режими заряду АБ	U, IU		
Остаточне відхилення вихідної напруги на виходах АБ при зміні струму навантаження від 0,1 до 1,0 номінальних значень	±1%		
Максимальний сумарний вихідний струм при роботі ЕЖУ без АБ	175А	252А	280А
Робоча температура навколишнього середовища	від 0°C до +65°C		
Обмеження загального вихідного струму, обмеження струму заряду кожної з двох груп АКБ, захист від короткого замикання по виходу	+		
Відключення АБ (захист від глибокого розряду)	регульована		
Два рівні теплового захисту випрямних модулів	+		
Дистанційна сигналізація за допомогою безпотенціальних перемикаючих контактів реле	7		
Вбудовані засоби контролю (індикації) за допомогою одиночних індикаторів і чотирьохрядкового цифрового індикатора величин	+		
Дистанційний моніторинг ЕЖУ по мережі ТСР/IP	+		
Напруга при вимкненому або відсутньому модулі контролю	69В	55В	27В
Місць для випрямляючих модулів	7		
Вага з 7шт. випрямлячів	52 кг		
Габарити ШxГxВ	19"x320x9U (U=44,45мм)		

Додаток Р.2.9

Характеристика джерела безперебійного живлення ПН 12/24-220-0.35÷1.5

Вихідна потужність							
		350ВА 210Вт	500В А 300В т	600В А 360В т	800В А 480В т	1000В А 600Вт	1200В А 620Вт
Вхідні параметри	Номінальна напруга	220В					
	Діапазон вхідної напруги	165В-275В					
	Діапазон частоти вхідної напруги	40~70Гц					
Вихідні параметри	Вихідна напруга (від батарей)	220В±15%					
	Форма вихідної напруги	Синусоїда (робота від мережі)			Прямокутні імпульси (робота від АБ)		
	Частота	Така ж як вхідна (робота від мережі)			50±0,5Гц (робота від АБ)		
	Час переключення	8 мс					
Акумуляторна батарея	Тип	Герметичні, не обслуговувані					
	Заряд	Автоматичний заряд до 90% за 6 год					
	Час автономної роботи	≥3хв (повне навантаження)					
	Струм заряду	1,2А		1,2А	3А		
	Конфігурація	1x12В 4А/год од	1x12В 7А/год	2x12В 9А/год од	2x12В 7А/год		2x12В 9А/год
Умови експлуатації	Температура	0 °С~40 °С					
	Відносна вологість	5~95% (Без конденсату)					
Габаритні розміри (ШxГxВ), мм		85x328x138	95x312x158		124x372x223		
Вага, кг		6	6,3	,8	12,8	13	